

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів

Микола Карлін

Фінансові та інвестиційні офшори

Конспект лекцій

Луцьк – 2021

УДК 336(075.8)

К21

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки

протокол № ___ від ___ ____ 2021 р.

Рецензенти:

д. е. н., професорка, завідувачка
кафедри менеджменту
Луцького національного технічного
університету

Н. С. Вавдіюк

д. е. н., професорка кафедри
підприємництва та маркетингу
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

І. О. Цимбалюк

К21

Карлін М. І.

Фінансові та інвестиційні офшори: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 103 с.

Видання містить конспект лекцій, питання для самоконтролю знань студентів, список літератури. Рекомендовано магістрам другого року навчання в галузі знань 07 – управління та адміністрування напрямку 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

УДК 336(075.8)

© Карлін М.І.,

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2021

Зміст

Вступ	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ОФШОРІВ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ	
Тема 1. Визначення та особливості використання фінансових офшорів.	6
Тема 2. Характеристика провідних нетипових фінансових офшорів Європи.	20
Тема 3. Фінансові офшори Азії.	34
Тема 4. Фінансові офшори Америки.	47
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОФШОРІВ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ	
Тема 5. Інвестиційні офшори. Інвестиційні офшори Європи.	60
Тема 6. Особливості діяльності інвестиційних спеціальних зон в Європі	69
Тема 7. Особливості діяльності інвестиційних спеціальних зон в Азії.	80
Тема 8. Особливості діяльності інвестиційних спеціальних зон в Америці та Африці.	91
Рекмендована література	103

Вступ

Конспект лекцій з вибіркової дисципліни «Фінансові та інвестиційні офшори» є складовою частиною нормативно-методичного забезпечення навчального процесу для підготовки магістрів з спеціальності 072.«Фінанси, банківська справа та страхування».

Важливою ланкою фінансової системи є фінансові та інвестиційні офшори, діяльність яких активно досліджується у провідних країнах світу з метою недопущення незаконного ухилення від оподаткування за їх допомогою. Крім того, міжнародні організації все більше уваги приділяють аналізу діяльності типових та нетипових офшорних центрів, за допомогою яких відбувається відмивання «брудних грошей». Подібні заходи все активніше починають використовуватися й в Україні, що вимагає відповідної підготовки магістрів-фінансистів, які б мали належні компетенції для виконання подібних завдань. Ці та інші питання розкриваються в даному конспекті лекцій, який стане в нагоді магістрам-фінансистам, а також магістрам інших економічних спеціальностей. Конспект лекцій побудовано таким чином, щоб надати магістрам максимальну інформацію за окремими розділами, які характеризують особливості діяльності фінансових та інвестиційних офшорів у різних регіонах світу, специфіку діяльності типових та нетипових фінансових та інвестиційних офшорів, податкові та інші фінансові пільги, які надаються іноземним інвесторам у цих офшорах. Крім того, проаналізовано особливості вільних економічних зон в окремих країнах, які фактично є офшорами в середині цих країн. Для вирішення існуючих проблем щодо незаконного виведення коштів з нашої країни у фінансові та інвестиційні офшори проаналізовано досвід провідних зарубіжних країн та обґрунтовані шляхи його використання в Україні.

Метою вивчення дисципліни є: формування у студентів системи компетенцій щодо теоретичних і практичних засад функціонування фінансових та інвестиційних офшорів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансові та інвестиційні офшори» є ознайомлення студентів з особливостями оподаткування у них, з можливостями забезпечення дотримання Українською державою міжнародних угод щодо боротьби з ухиленням від оподаткування за допомогою офшорів, з шляхами мінімізації втрат України від виведення капіталів в офшорні зони.

Знання та вміння, яких студент набуде в результаті вивчення дисципліни: здатність застосовувати знання з аналізу функціонування фінансових та інвестиційних офшорів у професійній діяльності; знання вимог до написання наукових робіт з фінансових та інвестиційних офшорів; вміння чітко виражати свої думки, мати свій погляд на проблеми і вміти відстоювати свою точку зору з питань, що стосуються фінансових та інвестиційних офшорів; здатність ініціювати свої ідеї стосовно проведення проблемних занять з фінансових та інвестиційних офшорів (організація ділової гри).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ОФШОРІВ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ.

Тема 1. Визначення та особливості використання фінансових офшорів.

1. Визначення фінансових офшорів та їх особливостей.
2. Фінансові офшори як засіб мінімізації оподаткування.
3. Характеристика типових фінансових офшорів Європи (острів Мен, острів Джерсі, острів Гернсі, острів Олдерні, Андорра, Монако, Гібралтар).

1. Визначення фінансових офшорів та їх особливостей.

Офшорна фінансова діяльність являє собою надання фінансових послуг банками або іншими фінансовими установами нерезидентам. Це різні операції з боргового фінансування, залучення депозитів, довірчого управління коштами клієнтів.

Взагалі термін офшор походить від англійського «off shore», що означає «поза берегом», «за межами країни». В економічній літературі під офшором розуміють спеціальний вид вільних економічних зон, що характеризується пільговим режимом оподаткування для нерезидентів (низькою або нульовою податковою ставкою на прибуток), визначеним рівнем банківської або комерційної таємниці і мінімальними (або повною відсутністю) резервними вимогами центрального банку чи обмеженнями по конвертованості валюти.

Крім того, існує низка інших термінів для позначення офшорної діяльності: «офшорне середовище», «офшорна зона», «офшорна юрисдикція», «офшорний бізнес», «офшорний фінансовий центр» (ОФЦ), «офшорний банківський центр», «податковий притулок», «податковий рай», «податковий парадиз», «податковий оазис» та багато інших, серед яких такі, які навіть не містять натяку на офшор або пільги з оподаткування (йдеться про «міжнародний фінансовий центр» та «міжнародний банківський центр»).

Офшорні зони - це поза національні фінансові центри, які здійснюють значні обсяги кредитування й фінансування в валютах інших країн (євровалютах).

Для цих зон характерні:

- ліберальне валютно-кредитне законодавство, що захищає інтереси інвесторів, не накладаючи при цьому зайвих обмежень на фінансові інститути (низькі податки, незначне державне втручання);

- здійснення валютно-кредитних операцій в основному з іноземною для даної країни валютою;

- законодавчий допуск продажу валюти за офіційною ціною, коли офіційний обмінний курс нижчий від ринкового, і купівлі валюти, коли офіційний курс валюти вищий за ринковий.

Розглянемо детальніше сутність, класифікацію, основні типи фінансових офшорних центрів, а також способи використання їх. Основна риса фінансових офшорних центрів, яка полягає в низькому оподаткуванні або у відсутності податків, також не розкриває всієї складності цієї проблеми. Існують країни й території, які не стягують ніяких податків з капіталу. Але там стягуються невеликі податки на доходи, які надходять з-за кордону. Буває і така ситуація, коли високо розвинуті країни з прогресивним оподаткуванням обкладають низьким податком доходи, які надходять з-за кордону, чи вводять низькі податкові ставки для певних суб'єктів, (якими є, наприклад, холдинги в Нідерландах). До місць перебування офшорних центрів належить і Швейцарія. Хоча ця країна обкладає господарюючі суб'єкти високими фіскальними зобов'язаннями, але репутацію фінансового офшорного центру вона набула легкістю і доступністю проведення фінансових операцій, а також високим ступенем збереження банківської таємниці. Характерною рисою фінансового офшорного центру є й те, що депонований у ньому капітал не лежить без руху, а призначається для інвестування у високоприбуткові галузі з низьким оподаткуванням за кордоном.

Офшорні зони зобов'язані себе узаконити - і в загальному плані і, особливо, у відносинах з іншими державами, одержавши їхню згоду на низьке оподаткування. Це важлива, але не єдина їхня риса. До основних варто віднести:

- політичну й економічну стабільність у країні;
- гарантію дотримання фінансової і банківської таємниці;
- відсутність валютних обмежень;
- сучасні засоби зв'язку і добре обладнану мережу комунікацій;
- зручну правову систему;
- виконання індивідуальних потреб інвесторів.

Економічна і політична стабільність. Вона є однією з головних умов, яких повинні дотримуватись офшорні центри. Цілком зрозуміло, що ніхто й ніколи не буде тримати капітал у комерційних банках тих країнах, де може бути проведена націоналізація власності, чи фінансам яких загрожує економічний крах. Те ж саме стосується політичних змін, особливо якщо верх беруть ліво орієнтовані чи радикальні елементи. Однаковою мірою військова дестабілізація чи збройні конфлікти ставлять хрест на існуванні офшорних центрів.

Зобов'язання зберігати і гарантувати дотримання суворої банківської таємниці - це загальна риса таких центрів. Завдяки ліберальному законодавству у відношенні банківської діяльності створюється легкість і доступність відкриття банківських рахунків - з одного боку, а з іншого - поряд з безумовним обов'язком дотримання банківської таємниці гарантується максимум безпеки і довіри в проведенні банківських операцій.

До характерних рис офшорних центрів належить відсутність обмежень на обмін валюти й операції з валютою. Майже скрізь тут не здійснюється контроль над переказом валютних коштів за умови, якщо джерело їхнього походження перебуває за межами офшорного центру. Якщо ж і залишаються які-небудь обмеження з цієї частини, то клієнти наполягають головним чином на тому, щоб було забезпечено вільний переказ коштів і щоб ці кошти не затримувалися на рахунках інших банків, крім офшорних. Звичайно, таке

прагнення клієнтів теж пов'язане з ризиком, тому що повної безпеки внесків немає ніде. Але поєднати одночасно несплату податків і повну відсутність ризику втрати внеску принципово неможливо.

Ознаки офшорних центрів не можуть бути реалізовані без такої важливої їхньої властивості, як наявність у центрах сучасних засобів зв'язку і надійне їхнє функціонування. Це потребує високого рівня розвитку інфраструктури. Привабливість офшорного центру багато в чому залежить від рівня і якості послуг зв'язку. Як правило, усі ці центри обладнані ефективними засобами телекомунікації, які забезпечують блискавичний зв'язок, так необхідний для фінансових операцій. Наприклад, Кайманові Острови за допомогою супутникового зв'язку забезпечують сучасне автоматичне з'єднання зі Сполученими Штатами, Канадою і Великою Британією.

Однак навіть наявність вдалого поєднання всіх перерахованих характерних рис буде недостатнім для успішного функціонування фінансового офшорного центру, якщо в ньому не буде створено зручної правової системи. Вона має вирішальне значення для вибору резиденції фірми, організаційно-правової форми компанії та її функціонування.

Останньою характерною рисою офшорних центрів, зокрема, й фінансових, є міра задоволення індивідуальних потреб клієнтів, а саме: відповідні умови проживання, внутрішнє транспортне сполучення, медичне обслуговування, володіння місцевими жителями і обслуговуючим персоналом іноземними мовами, наявність кваліфікованих фахівців - нотаріусів, адвокатів, бухгалтерів і операторів комп'ютерів.

Фінансова привабливість різних офшорних зон залежить від умов реєстрації та оподаткування у них. Крім того, Форумом фінансової стабільності розвинених країн, створеним колишнім президентом Бундесбанку (ФРН), визначено рейтинг офшорних зон, зокрема, фінансових, за рівнем їх надійності:

– до першої групи належать Швейцарія, Люксембург, Дублін, Гонконг, Сінгапур, острови Гернсі, Мен і Джерсі;

– у другу групу надійності віднесли Лабуан, Монако, Мальту, Андорру, Бахрейн, Гібралтар, Бермуди, Макао, Барбадос;

– до третьої групи ввійшли Кіпр, Ліхтенштейн, Антигуа, Ліван, Панама, Ангілья, Кайманові, Британські та Віргінські острови, Беліз, Аруба, острів Кука, Багамські острови. Доцільно зауважити, що фактор сприятливого інвестиційного клімату країн 2 і 3 групи відіграє важливу роль у виборі об'єктів інвестування українськими суб'єктами господарювання. Розглянемо більш детально перші дві групи.

Перша група характеризується такими рисами: реєстрація офшорів у даних зонах є чудовою можливістю зберегти свої кошти від зайвої сплати податків, а також мінімізувати суми податків і зборів при операціях на валютних і фондових ринках. У вартість створення входить, як правило, мінімальний сервіс, який необхідний для підтримки секретарських бюро, які, власне, і займаються паперовими справами. Відкриваються офшори досить швидко: в середньому термін близько двох тижнів. Висока анонімність дозволяє домогтися відмінних результатів у плані таємності, але це негативно впливає на довіру партнерів. Авторитетні організації не дуже налаштовані мати справи з такими структурами

Друга група характерна тим, що: надає своїм власникам набагато більше можливостей щодо ведення справ з авторитетними клієнтами, так як підтверджує вищий рівень лояльності. Незалежно від того, потрібна чи ні здача звітності в конкретній країні офшорної зони (є країни з обов'язковою звітністю організацій і без неї), відомості про підприємців і фірми підлягають реєстрації. Офшорні зони другої групи користуються підвищеною довірою, тому допускають наявність достовірної інформації про керівний склад компанії (не лише номінальний сервіс у вигляді секретарського бюро, як в офшорних зонах першої групи).

2. Фінансові офшори як засіб мінімізації оподаткування.

Проблема розмежування законних методів податкової оптимізації та схем ухилення від сплати податків цікавить керівників і бухгалтерів практично будь-якого підприємства. На даний час відсутній нормативний документ, який чітко розмежував би ці два поняття.

Межа між законною оптимізацією та незаконним ухиленням від сплати податків визначається законністю методів, які платник податків використовує для мінімізації податкових зобов'язань. Для визначення меж оптимізації в конкретних випадках важливий пріоритет господарської мети. Якщо всі дії підприємця спрямовані не на здійснення підприємницької діяльності, а на зниження податкового навантаження і досягнення цієї мети не виправдане з погляду ведення бізнесу, не відповідає довірним відносинам, що склалися на підприємстві, звичаям ділового обігу, то вони можуть кваліфікуватись як ухилення від сплати податків. Не менш важливим критерієм є перевага змісту над формою, тобто що і як робить платник податків для зменшення витрат на оподаткування. Якщо реальна економіка процесів видається за іншу, то, звичайно ж, це ухилення від сплати податків. Проте на практиці визначити межі дозволеної поведінки складно, оскільки часто правомірна мінімізація податкових платежів і ухилення від сплати податків поєднані.

На сучасному етапі розвитку економічних відносин в Україні на противагу сильному податковому тягарю підприємці шукають різні способи мінімізації податків, як легальні, так і незаконні. Одним із універсальних і дієвих інструментів для оптимізації оподаткування шляхом планування податків підприємцем є метод використання легальних механізмів фінансових офшорних зон з метою законного уникнення оподаткування тих чи інших доходів суб'єкта господарювання.

В українському законодавстві практично відсутні критерії оцінки законності «методу офшорів» та інструменти боротьби з ухиленням від сплати податків із використанням такої схеми. У зв'язку з цим пропонуємо використовувати досвід розвинутих країн щодо протидії офшорним схемам, а

саме: введення в національне податкове законодавство положень, що перешкоджають використанню певних схем щодо зниження податків; застосування в законодавстві, а також у міжнародних податкових договорах «принципу витягнутої руки» (прибуток, у разі його штучного перерозподілу між пов'язаними компаніями, з метою оподаткування перераховується таким чином, ніби компанії були незалежними); укладення договорів із офшорними зонами стосовно обміну податковою інформацією.

На сьогоднішній день одним із найважливіших завдань будь-якої держави є правовий контроль над офшорним бізнесом. Необхідність посилення державного регулювання застосування офшорних схем пов'язане із тим, що діяльність організацій у зазначених зонах здебільшого спрямована на ухилення від оподаткування. За даними Державної податкової адміністрації України, в Україні щорічно понад 80 % коштів відмивається за рахунок несплати податків. Частина зазначених грошей переказуються за кордон через офшорні компанії. Тому цілком зрозуміло, що будь-яка держава, дбаючи про розвиток економіки та залучення інвестицій, встановлює підвищений контроль за використанням зовнішніх офшорів і намагається визначити, наскільки економічно виправдані ті чи інші операції.

Вітчизняне законодавство раніше носило більш декларативний характер і стало радикальнішим щодо питання офшорів під тиском із боку міжнародних організацій, що займаються боротьбою з відмиванням «брудних» грошей. І хоча цей процес в Україні був не таким активним, як, скажімо, в Російській Федерації (далі – РФ), проте вітчизняні нормативно-правові документи набагато жорсткіші в плані контролю та каральних заходів і в них задіяна більша кількість різних державних органів.

Існує комплекс факторів, що стимулюють розвиток фінансового офшорного бізнесу в Україні. До основних з них можна віднести: тягар податкового навантаження та неефективність фіскальної політики; несприятливий інвестиційний клімат і суттєві мотиви щодо експорту капіталу за кордон; високі інвестиційні ризики та використання офшорних схем для

приховування факту володіння інвестиційними об'єктами в Україні; криміналізація економіки і використання офшорних схем для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Лише, коли податкова політика буде раціонально побудована, офшорні зони почнуть використовуватись вітчизняними підприємцями виключно як законний інструмент мінімізації оподаткування шляхом його планування. Тому існування фінансових офшорних юрисдикцій зберігатиметься як відповідь на недосконалі урядові регуляції в ліберальному ринковому просторі, з усіма позитивними результатами та негативними наслідками для національного господарства.

Таким чином, якщо компанія займається міжнародним бізнесом і має досить значні втрати прибутку при оподаткуванні, то її реєстрація в офшорній зоні може вирішити цю проблему. Проте вибір типу фінансової офшорної зони в даному випадку має першочергове значення. Деякі держави надаючи значні пільги, при цьому роблять компанію непривабливою для бізнес-партнерів. Це слід враховувати при пошуку фінансового офшору, а ще краще – звернутися до відповідного фахівця.

3. Характеристика типових фінансових офшорів Європи (Андорра, острів Мен, острів Джерсі, острів Гернсі, острів Олдерні, Гібралтар, Монако).

3.1. Андорра.

Це - невелике князівство, розташоване високо в горах Східних Піренеїв, яке поступово перетворюється із торгового у фінансовий офшор. У плані державного устрою Андорра являє собою парламентське князівство, хоча влада монарха носить виключно формальний характер. Законодавчим органом є Генеральна рада, в якій засідає 28 представників від кількох округів, на які ділиться країна. В Андоррі майже відсутні податки, однак вона не є повноцінним офшором, тому що діяльність іноземного капіталу можлива тільки у формі змішаних компаній.

Андорра відома високим рівнем конфіденційності своєї банківської системи, яка поширюється як на резидентів, так і на нерезидентів князівства. В той же час в банках Андорри застосовують зважений підхід до кожного клієнта, оскільки вони не хочуть сприяти зберіганню та передачі коштів, отриманих незаконним шляхом. При цьому клієнтами банків в Андоррі стають заможні люди з усього світу, так як навіть у випадку судового розгляду з участю таких вкладників інформація про них не надається третім особам.

У березні 2009 р. Андорра була змушена частково розкрити банківську таємницю щодо вкладів тих іноземних осіб, яких підозрювали в ухиленні від сплати податків у їх країнах.

3.2. Острови Мен, Джерсі, Гернсі та Олдерні.

До територій із пільговим оподаткуванням, що успішно розвиваються в останні десятиліття, належить о. Мен, англomовний острів між Англією й Ірландією із населенням у 70 тис. осіб. Згідно з конституцією він є самоврядною територією в Об'єднанім Королівстві й асоційованим членом ЄС за особливим договором, у який не входять питання податкової політики. Важливе значення має той факт, що діяльність компаній на острові регламентують законодавчі акти, прийняті понад 50 років тому (з 1931). Острів Мен можна охарактеризувати як стабільну, добре розвинену офшорну юрисдикцію. Витрати на реєстрацію компаній на основі загального права нижчі, порівняно з юрисдикціями Джерсі і Гернсі. На острові відсутній валютний контроль, клієнтам забезпечують таємність ведення операцій, реєстрація компаній займає 10-12 днів. Відсутні також податки на переказ капіталу, додатковий дохід, реєстрацію, майно, прибуток від реалізації, спадщину і дарування. Формально офшорні фірми мають вести бухгалтерський облік, але водночас вони не зобов'язані його нікому надавати.

Особливо потрібно відзначити привабливість острова для клієнтів з погляду збереження банківської таємниці. Закон про банки (1975 р.) з доповненнями 1986 р. не дозволяє надавати інформацію щодо банківських

вкладників ні своєму уряду, ні уряду іноземних країн. Вироком британського Верховного суду від 1981 р. визначено, що навіть британська податкова влада не має права перевіряти банківські документи громадян острова. І хоча фінансовий контроль над банками острова здійснює банк Англії, однак і йому не дозволено проводити перевірку рахунків і розголошувати інформацію, отриману в ході його контрольної діяльності. У випадку порушення банківської таємниці передбачене судове покарання. Але законом не передбачена екстрадиція осіб, підозрюваних у здійсненні податкових злочинів.

Острови Гернсі та Джерсі розташовані в протоці Ла-Манш між південним узбережжям Англії і північним узбережжям Франції, на захід від півострова Шербур. Знаходячись у володінні британської корони, обидва острови мають власне самоврядування і широку автономію у вирішенні юридичних і внутрішньополітичних проблем. Території відзначаються високим рівнем економічної і політичної стабільності. Збереження банківської таємниці на островах надійніше, ніж в Англії. Підозрювані в податкових злочинах, як і на острові Мен, не підлягають екстрадиції. На островах немає контролю над проведенням валютних операцій.

Особливою популярністю Нормандські острови користуються в холдингових і страхових компаній. При цьому мінімальний статутний капітал досить високий - 100 тис. фунтів стерлінгів, причому 20% потрібно внести в момент заснування компанії. Ця умова ставить перешкоди для заснування на острові дрібних і середніх компаній.

На о. Гернсі існують сприятливі умови щодо формування трастів – цей острів вважають найбільшою європейською юрисдикцією з реєстрації компаній внутріфінансового страхування. Цьому сприяє встановлений спрощений порядок реєстрації та ліберальні умови страхової діяльності, тому тут створюють офшорні інвестиційні та пенсійні фонди.

Острів Олдерні (Alderney) - третій по величині в групі Нормандських островів, знаходиться в 16 кілометрах від Нормандії і в 88 кілометрах на північ від Великобританії. Олдерні відноситься до зон помірною оподаткування.

Відповідно до законодавства, яке вступило в силу в 2008 році, ставка податку на доходи організацій знижена до 0%. Стабільний економічний розвиток острова Олдерні забезпечують: туризм, сільське господарство, рибальство і сфера фінансових послуг. Діяльність у сфері банківської справи, страхування і інвестицій на Олдерні регулюється законами, що діють на острові Гернсі. Проте, Олдерні має власне законодавство, що регулює питання створення і розвитку, арбітражу, найму на роботу, спадкоємства майна, управління власністю і підприємствами.

Сприятливе податкове законодавство дозволило Нормандським островам стати великими і популярними офшорними зонами. Нормандські острови славляться у світі бізнесу високою репутацією.

3.3. Гібралтар.

Іншим прикладом податкового раю є Гібралтар, остання колонія Великої Британії в Європі. Гібралтар, у якому проживає 30 тис. осіб, є самоврядним утворенням із 1965 р. й асоційованим членом ЄС, але з певними винятками: на його території не застосовують угоду про загальне землекористування і податок з обігу. У ролі офшорного центру Гібралтар зростав швидкими темпами, водночас розвивалися юридична й інші служби. Це швидке зростання у значній мірі вплинуло на телекомунікації: в останні роки в дію було введено нову вдосконалену телефонну систему, основні авіазв'язки здійснюють з Лондоном кількома щоденними рейсами, але є також авіалінії з Африкою й іншим світом через іспанські аеропорти в Севільї і Малазі.

Гібралтар підписав Гаазьку конвенцію 1961 р., тому документи, оформлені тут, достатньо завірити апостилем. Гібралтар не підписував договорів про уникнення подвійного оподаткування з жодною країною світу. Він не входить до "чорного списку" ФАТФ. Успішному розвитку і процвітання офшорного бізнесу в Гібралтарі сприяє активна підтримка з боку держави. Валютою є гібралтарський фунт, що котирується на одному рівні з англійським фунтом, валютного контролю не існує, а нинішній банківський сервіс можна вважати абсолютно сучасним, причому він поліпшується завдяки переїзду сюди

міжнародних банків. Таємність у банківській справі заснована на загальному праві, відсутні вимоги оприлюднення імен бенефіціарів до реєстрації компанії, навіть у випадку заяви про звільнення компанії від податків. Податкова система Гібралтару є аналогом британської, однак існує низка досить важливих відмінностей. Ключовими перевагами є:

- відсутність ПДВ і податків із продажів,
- відсутність податку на приріст капіталу,
- відсутність податку на майно,
- відсутність податків і зборів на спадщину і дарування,
- податкові пільги для міжнародного бізнесу,
- податкові пільги для високооплачуваних осіб і наявність професійних управляючих.

3.4. Монако.

У цій міні - країні відсутні податки на дивіденди, роялті, однак зареєстровані в Монако підприємства сплачують податок на прибуток (25 %), отриманий від операцій за межами країни (фінансових, страхових, торгових тощо) та ПДВ за ставкою 20,6 %. Значні пільги діють для сервісних, управлінських, консультаційних та судноплавних компаній, а також для іноземців, які проживають в Монако. Вони не платять прибутковий податок, за винятком французьких громадян, які зобов'язані сплачувати цей податок своїм податковим органам. Відносно низькі податки на особисті доходи стимулюють переселення в Монако відомих діячів шоу – бізнесу, спорту, політиків. Так, наприклад, деякі відомі українські спортсмени були зареєстровані в Монако, хоча виступали за різні іноземні клуби.

У той же час, під тиском Євросоюзу офшорна діяльність в Монако має тенденцію до скорочення, внаслідок чого країна перестає бути повноцінним офшорним центром та пристанищем для мільйонерів, які не хочуть платити високі особисті податки в своїх країнах.

На закінчення теми можна зробити наступні висновки.

Офшорна фінансова діяльність являє собою надання фінансових послуг банками або іншими фінансовими установами нерезидентам. Це різні операції з боргового фінансування, залучення депозитів, довірчого управління коштами клієнтів.

Взагалі термін офшор походить від англійського «off shore», що означає «поза берегом», «за межами країни». В економічній літературі під офшором розуміють спеціальний вид вільних економічних зон, що характеризується пільговим режимом оподаткування для нерезидентів (низькою або нульовою податковою ставкою на прибуток), визначеним рівнем банківської або комерційної таємниці і мінімальними (або повною відсутністю) резервними вимогами центрального банку чи обмеженнями по конвертованості валюти.

Основна риса фінансових офшорних центрів, яка полягає в низькому оподаткуванні або у відсутності податків, також не розкриває всієї складності цієї проблеми. Існують країни й території, які не стягують ніяких податків з капіталу. Але там стягуються невеликі податки на доходи, які надходять з-за кордону. Буває і така ситуація, коли високо розвинуті країни з прогресивним оподаткуванням обкладають низьким податком доходи, які надходять з-за кордону, чи вводять низькі податкові ставки для певних суб'єктів, (якими є, наприклад, холдинги в Нідерландах). Більшість офшорних юрисдикцій, які використовуються суб'єктами вітчизняної економіки, породжені недосконалими урядовими інноваціями, зокрема, – в оподаткуванні господарської діяльності. Тому існування офшорних юрисдикцій зберігатиметься як відповідь на недосконалі урядові регуляції в ліберальному ринковому просторі, з усіма позитивними результатами та негативними наслідками для національного господарства.

Таким чином, якщо компанія займається міжнародним бізнесом і має досить значні втрати прибутку при оподаткуванні, то її реєстрація в офшорній зоні може вирішити цю проблему. Проте вибір типу офшорної зони в даному випадку має першочергове значення. Деякі держави надаючи значні пільги, при цьому роблять компанію непривабливою для бізнес-партнерів. Це слід

враховувати при пошуку офшору, а ще краще – звернутися до відповідного фахівця

Країни і території Західної Європи, де розташовані фінансові офшорні центри, можна згрупувати як території з пільговим і помірним оподаткуванням. До першого типу належать Ірландія, Гібралтар та розташовані поблизу Великої Британії острови Мен, Гернсі, Джерсі, Олдерні і Сарк. Основні вимоги до офшорних фірм, які не платять податків у цих центрах, полягає в тому, що, по-перше, господарську і фінансову діяльність в офшорній зоні можуть вести тільки фірми-нерезиденти і, по-друге, ці фірми можуть діяти в зоні тільки за наявності особливого статусу, який надає їм законодавство того або іншого офшорного центру. До другої можна віднести нетипові фінансові центри, де податкові пільги надаються насамперед банківським, холдинговим та іншим фінансовим структурам (Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Швейцарія, Ліхтенштейн та ряд інших західно європейських країн).

Контрольні запитання.

1. Які країни чи залежні юрисдикції відносяться до класичних фінансових офшорів?
2. Які країни і юрисдикції Західної Європи, де розташовані офшорні центри, можна віднести до територій з пільговим оподаткуванням?
3. Які країни і території Західної Європи, де розташовані офшорні центри, можна віднести до територій з помірним оподаткуванням?
4. В чому полягає сновна риса фінансових офшорних центрів?
5. В чому полягає фінансова привабливість острову Мен?
6. В чому полягає фінансова привабливість островів Джерсі та Гернсі?

Тема 2. Характеристика провідних нетипових фінансових офшорів Європи.

1. Ірландія і Латвія.
2. Нідерланди і Люксембург.
3. Швейцарія і Ліхтенштейн.
4. Кіпр і Мальта.

1. Ірландія і Латвія.

1.1. Ірландія.

Ірландія належить до нетипових фінансових офшорів, оскільки вона є членом ЄС та мусить дотримуватися його правил. Водночас Ірландія - це дуже приваблива держава для іноземних інвесторів. Тут діє спеціальний пільговий режим для іноземних фінансових й інвестиційних компаній. Офшорні компанії мають право вести діяльність на території Ірландії, водночас вони зберігають пільги, які звільняють їх від податків на доходи, отримані за кордоном. За законами країни, ірландська компанія, яка виконує діяльність за кордоном, може бути визнана нерезидентською й звільнена від податків, якщо її акціонери та директори є нерезидентами Ірландії.

Водночас із нерезидентськими компаніями з обмеженою відповідальністю існує можливість створення офшорних компаній із необмеженою відповідальністю. У компанії з обмеженою відповідальністю повинні бути, як мінімум, два акціонери, причому акціонер одночасно може бути й секретарем компанії. Список власників компаній вносять до реєстру акціонерів. В Ірландії створено Центр міжнародних фінансових послуг для спрощення європейським фінансистам виходу на американські та європейські біржі в денний час. В Ірландії немає закону про охорону банківської таємниці, але на практиці таку охорону передбачено в договорі між банком і клієнтом. У разі її порушення банк виплачує клієнтам значну компенсацію.

Ірландія уклала 15 договорів про усунення подвійного оподаткування. Крім того, підписані інші податкові угоди з країнами, відповідно до яких від податку в момент його отримання в Ірландії майже цілком звільнені відсотки,

рентні платежі за володіння літаками й нерухомістю, коли їх здають у користування. Такі договори укладені з Бельгією, Німеччиною, Данією, Люксембургом, Великою Британією, Норвегією, Швецією, Швейцарією, Росією.

Водночас керівні органи ЄС мають претензії до Ірландії, оскільки вона фактично перетворилася в нетиповий офшор у середині Європейського Союзу. Так, американську компанію «Apple» можуть оштрафувати на кілька мільярдів євро за податкові махінації в Ірландії. Європейська комісія вважає, що «Apple» отримувала надлишковий прибуток від незаконних податкових угод з урядом Ірландії протягом більше 20 років (компанія працює в Ірландії з 1980 р.). Попередні результати розслідувань, проведені на початок 2015 р., показали, що вказана компанія сплачувала податок в Ірландії за ставкою 2 % (мінімальна ставка в ЄС дорівнює 10 %), отримувала зиск від «незаконної» державної допомоги завдяки «кулуарним операціям» з ірландською владою. Ідеться про дві угоди між «Apple» й урядом Ірландії, які не відповідають стандартам транзакції на рівних умовах між корпоративними партнерами. Керівництво «Apple» заперечує цю інформацію, оскільки компанія, на його думку, все робила законно.

1.2. Латвія.

Для подолання наслідків кризи 2008–2009 рр. у 2012 р. Латвія прийняла низку змін до законодавства, які фактично перетворюють країну в нетиповий офшор, проти чого виступає Європейський Союз. Згідно з латвійським Законом про імміграцію, іноземний інвестор може отримати посвідку на проживання в країні, якщо виконає одну з таких умов: розмістить у латвійському банку субординований депозит чи придбає відповідні облігації на суму від 300 тис. євро; придбає в Латвії нерухомість на суму від 143 тис. євро в Ризі, Юрмалі й великих містах або від 72 тис. євро в провінції; при відкритті бізнесу в Латвії. Посвідка на проживання в Латвії оформляється одночасно для інвестора та членів його родини. Оскільки Латвія входить до Шенгенської зони, наявність посвідки на проживання в цій країні дає можливість її власнику вільно й без віз

переміщатися практично по всій Європі без необхідності мешкання в самій Латвії. За словами експертів, на середину 2012 р. посвідку на проживання в Латвії отримало понад дві тисячі громадян Росії та інших країн СНД.

Найпопулярнішими способами до цього були розміщення субординованого кредиту та купівля нерухомості. У кінці червня 2012 р. латвійський банк Rietumi запропонував новий варіант субординованих облігацій. Їх випускають у двох варіантах - у доларах США та євро - терміном на сім років із можливістю дострокового погашення через п'ять років за ініціативою банку. Фіксовані відсотки за купоном виплачують раз на півроку з розрахунку 7 % річних, що є значно вищими, ніж на європейському ринку корпоративних облігацій, де ставки в багатьох випадках не перевищують 3–4 % річних. Номінально вартість однієї облігації становить 50 тис. євро, або 75 тис. дол. Якщо субординовані облігації купують для отримання посвідки на проживання, то сума вкладень для одного інвестора повинна становити від 300 тис. євро чи 400 тис. дол. за номіналом. Зі свого боку, банк надаватиме клієнтам повну підтримку на всіх етапах процесу здобуття європейської посвідки на проживання.

Європейська комісія не раз попереджала Латвію щодо надмірно ліберальних умов залучення капіталу в країну, оскільки через неї почали відмиватися так звані «брудні гроші». Тому країна в останні роки прийняла більш жорсткіші заходи щодо іноземного інвестування.

2. Нідерланди і Люксембург.

2.1. Нідерланди.

Нідерланди відносять до нетипових фінансових офшорів. Особливістю їхньої податкової системи є система податкових переваг і пільг, які надаються в цій країні холдинговим, фінансовим і ліцензійним компаніям. Крім того, Нідерланди мають найширшу у світі мережу найзручніших угод про усунення подвійного оподаткування. Завдяки цим обставинам, у Нідерландах розмістилося багато компаній холдингового типу. Ці компанії мають істотні

пільги, їхні доходи, які надходять від дочірніх фірм у вигляді дивідендів, податком не обкладаються. При цьому необхідний мінімальний обсяг участі в їхньому капіталі має становити не менше 5 %. До важливих пільг для холдингових компаній додається й незначний за величиною податок на вивіз дивідендів із Нідерландів, набагато менший, ніж в інших країнах.

У Нідерландах створені сприятливі умови для діяльності й фінансових компаній, функція яких полягає в кредитному посередництві, переведенні кредитів та відсотків на основі податкової схеми, що складена з ланцюга наданих пільг та переваг. До них належать відсутність у Нідерландах податку «біля джерела» на розподілений відсоток; низький податок, а в більшості випадків – відсутність податку «біля джерела» на переведені в країну відсотки з позик; при проведенні кредитно-позикових операцій (коли кредит фінансується за рахунок позики) дозволено виключати з оподатковуваного податком доходу витрати на фінансування «вхідного кредиту». Особливістю податкового регулювання діяльності фінансових компаній у Нідерландах є й те, що тут нараховується так званий мінімальний оподатковуваний дохід, на основі якого стягується гарантований податок. Ставка цього податку є невеликою й, залежно від характеру кредиту та його величини, становить від 0,25 до 0,125 %. До інших важливих особливостей законодавства Нідерландів належить те, що воно надає можливість поєднувати в одному підприємстві холдингову, фінансову, ліцензійну та будьяку іншу діяльність. Це робить Нідерланди ще привабливішими для міжнародного бізнесу.

Згідно з нідерландським законодавством, для створення холдингу можна використовувати два типи компаній з обмеженою відповідальністю: публічні (NV) та приватні (BV). В обох випадках компанії є юридичними особами, зареєстрованими двома або більше засновниками. При цьому, зазвичай, акціонер не відповідає за борги компанії. Одна з основних відмінностей NV і BV полягає в тому, що мінімальний акціонерний капітал для NV становить 45 тис. євро, а для BV ця сума є значно меншою. Проте NV може випускати різні види акцій, у той час як BV може емітувати лише іменні зареєстровані акції.

Крім того, на відміну від NB, у BV обмежується можливість передачі акцій. Вартість створення таких компаній складає 7-10 тис. євро, а щорічне обслуговування - 10 тис. євро.

2.2. Люксембург.

Створити в Люксембурзі офшорну фірму не становить великих труднощів. Якщо компанія отримала статус кваліфікованої холдингової компанії, то вона звільняється від сплати прибуткового податку. Дозволені номінальні акціонери, а мінімальна кількість акціонерів компанії – один. Збори акціонерів проводяться раз на рік на території країни. Звіт про доходи надається раз на квартал. Директорами можуть бути як резиденти, так і нерезиденти. Податкові пільги дозволили залучити до Люксембургу багато іноземних компаній у вигляді інвестиційних фондів, страхових компаній, а в останні роки - і судноплавні компанії.

На території Люксембургу успішно працюють понад 180 іноземних банків, але отримати ліцензію на роботу в країні може лише відомий у світі банк. Банківська таємниця дотримується неухильно, уся інформація про рахунки та аудиторські перевірки не може бути використана проти клієнтів. Але для того, щоб уникнути «відмивання» грошей у банках Люксембургу, у них посилено процедуру ідентифікації власника рахунка. Водночас факти підозрілої поведінки клієнтів нікуди не розголошуються. Люксембург як офшор є привабливою юрисдикцією також для заснування міжнародних спільних фондів (у тому числі інвестиційних) і холдингів.

У Люксембурзі можна зареєструвати три типи компаній: класичну холдингову, звичайну люксембурзьку, торгову – промислову компанію. Найчастіше для оптимізації податкових витрат використовують перші два види. Класичну холдингову компанію реєструють у вигляді товариства закритого типу, як мінімум, із двома акціонерами. Її статутний капітал повністю сплачується в тому випадку, коли реєструється компанія відкритого типу.

Холдингова компанія, зареєстрована в цій країні, має такі права: купувати й вільно розпоряджатися акціями інших люксембурзьких компаній; мати готівку (у тому числі валюту), дорогоцінні метали, укладати їх у фінансові установи; відкривати дочірні фірми та корпорації; мати ліцензії й патенти, продавати ліцензії за кордон; брати позики; викуповувати до 1/10 своїх акцій, якщо це затверджено на зборах акціонерів.

Водночас керівні органи ЄС мають претензії до Люксембургу, оскільки він фактично перетворився в нетиповий офшор у середині Європейського Союзу. На початку листопаду 2014 р. ЗМІ повідомили, посилаючись на секретні документи, що німецькі та міжнародні концерни за підтримки влади країни ухилялися від сплати податків на мільярди євро. Згідно з цими даними, податкові органи Люксембургу дали згоду на використання складних фінансових схем, розроблених на замовлення цих компаній консалтинговою фірмою «Pricewaterhouse» (PwH). Деяким із цих компаній таким чином удавалося платити податки в розмірі 1 % від прибутку. Європейська комісія пообіцяла провести незалежне розслідування звинувачень на адресу Люксембургу щодо підтримки ухиляння фірм від сплати податків. Країна погодилася під тиском Європейської комісії надати й розкрити перед ЄК деталі податкових схем, які Люксембург мав із ТНК.

3. Швейцарія і Ліхтенштейн.

3.1. Швейцарія.

До місць перебування офшорних центрів належить і Швейцарія. Хоча ця країна обкладає господарюючі суб'єкти високими фіскальними зобов'язаннями, але репутацію офшорного центру вона набула легкістю і доступністю проведення фінансових операцій, а також високим ступенем збереження банківської таємниці. Швейцарію відносять до нетипових європейських фінансових офшорів. Третина коштів на офшорних рахунках у світі зберігається в банках Швейцарії. ВВП тут на одну особу за паритетом купівельної спроможності (ПКС) становить понад 49 тис. дол. США. Частка

сектору послуг у ВВП країни складає 64 %. Фінансовий сектор у Швейцарії відіграє дуже важливу роль, але її не можна переоцінювати. Його частка від ВВП становить 11 %, хоча є кантони, де банківський сектор дає до 50 % ВВП (Цюрих, Женева).

Центральні та кантональні банки (у 23 із 26 кантонів є власні банки) мають дуже низький рівень заборгованості. Коли великі банки (UBS чи Credit Suisse) не можуть забезпечити економіку грошовою масою, тоді в дію вступають кантональні. Це зменшує залежність держави від великих банків. Крім того, кантональні банки мають державні гарантії від уряду кожного кантону, тоді як великі приватні банки - ні. Попри це, швейцарський уряд недавно врятував найбільший банк (UBS) від дефолту, що викликало великі політичні дискусії у Швейцарії.

Податкові переваги для підприємців у країні полягають у тому, що в деяких кантонах Швейцарії існує можливість зареєструвати компанію, оподатковувану лише федеральним податком, який набагато нижчий, ніж муніципальний і кантональний. Податкова конкуренція між кантонами у Швейцарії має такі наслідки: платники податків переміщуються країною, обираючи регіон із найнижчими податками; країна є також привабливою для інвесторів із держав, де податки вищі, ніж у Швейцарії (насамперед із Німеччини).

Найвигіднішими за оподаткуванням у Швейцарії є холдингові та доміціарні компанії. Холдинговою компанією вважають підприємство, діяльність якого полягає винятково чи переважно в участі в прибутку інших компаній і не менше 75 % доходів якого становлять надходження від участі в прибутку інших юридичних осіб. У більшості кантонів холдингові компанії мають такі привілеї: пільги із загальнообов'язкових податків; зниження базового розміру капіталу, який підлягає оподаткуванню; зменшення пропорційного податку з капіталу, можливе навіть повне звільнення від федерального податку на прибуток. Майже всі кантони звільняють холдингові компанії від кантональних і муніципальних податків на прибуток.

Євросоюз також виступає за те, щоб Швейцарія привела у відповідність з європейською практикою свою систему обміну даними про банківських клієнтів. Разом з тим, якщо в Швейцарії буде скасована банківська таємниця, частка банківського сектору у створенні ВВП країни зменшиться вдвічі (до 6%). Філіали більш як 140 іноземних банків також припинять своє існування, оскільки працюючи в Швейцарії, вони також дотримуються банківської таємниці.

Під тиском США та ЄС Швейцарія почала вносити певні корективи до свого законодавства про банківську таємницю, хоча і не в тій мірі, як цього вимагають США та Євросоюз. У березні 2009 р. Швейцарія погодилася на часткове послаблення банківської таємниці в країні (якщо інформацію про вклади іноземців будуть вимагати контролюючі органи відповідної держави при підозрі у вчиненні цими громадянами фінансових злочинів).

Положення нової угоди, що набула чинності з 01.01.2013 р. і стосуються податку на прибуток від вкладення капіталу, Швейцарія підписала з Великою Британією та Австрією. Відтепер швейцарські банки будуть обкладати австрійські капітали податком на прибуток за ставкою 25 %.

3.2. Ліхтенштейн.

Ліхтенштейн відносять до нетипових європейських фінансових офшорів, що забезпечують високий рівень життя своїм громадянам. Частка сектору послуг у ВВП Ліхтенштейну складає 60 %. Таємниця банківських вкладів у Ліхтенштейні охороняється суворіше, ніж у Швейцарії. Закон про екстрадицію осіб, підозрюваних у здійсненні податкових злочинів, на країну не поширюється.

Серед іноземців популярні фірми, що управляють власністю інших фірм, а також холдингові компанії, які володіють акціями інших фірм. Вони не платять Ліхтенштейну ніяких податків, крім невеликого податку на статутний капітал, а також звільнені від аудиторського контролю. Серед найбагатших людей світу дуже популярні зареєстровані в Ліхтенштейні фонди, які зазвичай використовуються для управління їхніми капіталами й цінними паперами.

Податок на благодійні фонди в Ліхтенштейні становить 0,1 % від величини власного капіталу. Якщо власний капітал фонду перевищує 2 млн швейцарських франків, то податкова ставка знижується до 0,075 %.

Ліхтенштейн має репутацію країни з високою економічною й політичною стабільністю. Однак деякі банки Ліхтенштейну не завжди дотримуються законів країни. У 2008 р. у центрі скандалу опинився один із найбільших ліхтенштейнських банків - банк LGT. У ньому приховували гроші від податкових органів своїх країн (здебільшого, через низку посередників) приблизно 1,5 тис. німців, французів, американців та ін. Після розкриття цієї афери на Ліхтенштейн почав чинитися великий міжнародний тиск, що змусило його піти на деякі поступки.

У березні 2009 р. Ліхтенштейн погодився на часткове послаблення банківської таємниці в країні (якщо інформацію про вклади іноземців будуть вимагати контролюючі органи відповідної держави при підозрі у вчиненні цими громадянами фінансових злочинів).

4. Кіпр і Мальта.

4.1. Кіпр.

Кіпр після вступу до ЄС у 2004 р. не вважається офшором, хоча багато країн вносять її у свої «чорні» списки, оскільки на Кіпрі існує пільгове оподаткування низки типів компаній. Тому багато фахівців розглядають Кіпр як нетиповий офшор. Під тиском Європейського Союзу Кіпр у 2003 р. скасував реєстрацію міжнародних компаній. Тепер у країні не існує поділу на міжнародні (офшорні) та місцеві (кіпрські) компанії. Усі компанії Кіпру реєструються згідно з єдиним Законом про компанії. Для міжнародного податкового планування найбільше реєструють фірми у формі компанії з обмеженою відповідальністю. Усі інкорпоровані на Кіпрі компанії зобов'язані подавати реєстраційним та податковим органам країни щорічну фінансову звітність, згідно з якою складають податкову декларацію й донедавна сплачували корпоративний податок у розмірі 10 %.

Нерезиденти Кіпру (компанії та фізичні особи), місце проживання чи управління яких перебуває за межами цієї держави, також підлягають оподаткуванню на Кіпрі, але в межах тих доходів, які отримані з кіпрських джерел. До них належать дохід від постійного представництва, офісу чи професійної діяльності, пенсії, зарплати, дохід від комерційної діяльності на території Кіпру, від нерухомості на острові, гудвіл й інші, передбачені законодавством країни.

Серед основних переваг, які донедавна отримували власники компаній у разі їх реєстрації на Кіпрі для подальшого використання як ланки бізнес-процесу, були: значні податкові пільги; низька вартість реєстрації та обслуговування бізнес-компаній (2500–3350 дол. США); вільні перекази в іноземній валюті; статус країни – члена ЄС (отримав у травні 2004 р.); наявність договорів про уникнення подвійного оподаткування з 34 державами (у т. ч. країни СНД, а також США, Велика Британія, Німеччина, Норвегія, Швеція, Греція); розвинена та якісна інфраструктура юридичних і фінансових послуг. Для зменшення претензій Європейської Комісії до Кіпру щодо використання його як офшору ця країна в кінці 2012 р. приєдналася до режиму збору податкової інформації FATCA.

Зараз вимоги банків Кіпру до розкриття інформації про бенефіціарів стали більш жорсткими, тому сьогодні кіпрські компанії в основному використовуються для різних цілей податкового планування, захисту активів, побудови різного рівня холдингових та інвестиційних структур, оптимізації фінансових потоків.

Влада Кіпру сприяє розвитку фінансової, юридичної та бухгалтерської галузей та використовує спрощену систему адміністрування податків. На Кіпрі відсутні щомісячні та щоквартальні звіти з податку на прибуток.

Світова економічна криза 2008 – 2009 рр., загострення боргової кризи в Греції в наступні роки (а кіпрські банки тісно пов'язані з грецькими), вибух на армійських складах в 2011 р., що призвів до аварії на єдиній ТЕЦ, змусили Кіпр просити фінансової допомоги в МВФ, ЄС та Росії. Восени 2011 р. Росія

виділила Кіпру 2, 5 млрд. євро кредиту під 4, 5 %, що значно нижче за ринкові ставки. Російський кредит економічно вигідний кіпрському уряду за пакет допомоги від Євросоюзу, але цього не можна сказати за політичну ціну.

Підписана в листопаді 2012 р. між Україною та Кіпром конвенція «Про уникнення подвійного оподаткування і запобігання ухиленню стосовно податків на доходи» мав замінити чинний договір 1982 р. Новий договір дасть можливість податківцям обкладати дивіденди за ставкою 5 та 15%, роялті – 5 і 10 %, дохід від боргових вимог – 2 %. Водночас, у грудні 2014 р. Кабінет Міністрів України схвалив законопроект про денонсацію конвенції з Кіпром щодо уникнення подвійного оподаткування, оскільки, на думку нового керівництва уряду, вона має багато недоліків. Насамперед вона переслідувала принцип захисту найбагатших верств населення України, тому в ній передбачено нульову ставку оподаткування з реалізації будь-якого майна. Тобто через офшорні компанії продавалося майно, а податки не платилися ні в Україні, ні на Кіпрі. Тому для скасування цієї угоди уряд України невідкладно розпочинає переговори з Кіпром про підписання нової угоди.

Негативно вплинули на фінансові відносини між Кіпром та Україною махінації І. Коломойського та пов'язаних з ним осіб щодо виведення мільярдів гривень з Приватбанка через кіпрську філію цього банку. Водночас, банківський регулятор Кіпру неналежним чином контролював діяльність кфпрської філії Приватбанку, що й призвело до вказаних махінацій.

4.2. Мальта.

Незважаючи на поступову ліквідацію статусу офшорного центру у зв'язку з вступом до ЄС в травні 2004 р., Мальта, як і раніше, викликає інтерес щодо міжнародного податкового планування як юрисдикція резидентства холдингових компаній, особливо тих, котрі входять у структури ТНК, а також трастів.

Траст (Trust) на Мальті оформлюють у письмовій формі у вигляді заповіту або іншого документа, що містить назву, усі істотні умови та імена

бенефіціарів, іншу інформацію, що дає змогу їх ідентифікувати. Якщо кількість бенефіціарів обмежена, то траст є приватним, а якщо ні - благодійним. Відповідно до положень закону можна створити приватний траст будь-якого з таких видів: Fixed trust – це траст, що жорстко обмежує інвестиції, у якому дохід або частка бенефіціарів заздалегідь обговорені умовами трастового договору; Discretionary trust – це траст, у якому довірені особи мають право приймати рішення чи розподіляти дохід між бенефіціарами і, якщо так, то між якими та в якій кількості. Очевидно, що довірені особи зобов'язані діяти в інтересах усіх бенефіціарів і, отже, повинні розглядати їх усіх як ціле. Зауважимо також, що до тих пір, поки вибір не випав на конкретного бенефіціара, він не має права вимагати будь-яку частину розподілюваного майна; Protective trust – це траст, який запроваджується для захисту бенефіціара від його ж марнотратства. Засновник може, наприклад, так сформулювати довірчі відносини на користь бенефіціарів «А» і «В», що вони діятимуть до кінця життя «А», але якщо «А» спробує самостійно розпорядитися майном або закласти його, то воно повністю перейде на користь «В» або іншої благодійної організації; Accumulation and maintenance trust – траст накопичення й підтримки – це траст, дохід і капітал якого використовується на «навчання, підтримку та на благо бенефіціара». Будь-який додатковий дохід повинен накопичуватися й додаватися до капіталу трасту. За законом ні засновник, ні бенефіціари трасту не мають права бути резидентом Мальти. Крім того, трастове майно не повинно включати нерухомість, розміщену на Мальті, а також акції, цінні папери та боргові зобов'язання компаній, які зареєстровані на Мальті чи володіють там нерухомістю.

Мальтійська компанія, яка отримує дивіденди або дохід від приросту капіталу в іноземній холдинговій компанії з її участю, має можливість на власний розсуд обирати один із таких двох варіантів оподаткування доходів: 1) застосувати режим «звільнення від участі» (participation exemption), відповідно до якого дивіденди або дохід від приросту капіталу отримують звільнення від оподаткування на Мальті; 2) включати дохід від приросту капіталу й дивіденди

від холдингової участі в сукупний оподаткований прибуток компанії та платити з нього податок за стандартною ставкою, що дорівнює 35 %. Після того, як чистий прибуток буде розподілено між акціонерами, вони мають право звернутися за повним (100 %) поверненням раніше сплаченого податку на Мальті.

Таким чином, у ході розкриття змісту даної теми можна зробити наступні висновки.

Ірландія належить до нетипових фінансових офшорів, оскільки вона є членом ЄС та мусить дотримуватися його правил. Водночас Ірландія - це дуже приваблива держава для іноземних інвесторів. Тут діє спеціальний пільговий режим для іноземних фінансових й інвестиційних компаній. Латвія ж перетворилась на нетиповий офшор внаслідок дій задля подолання наслідків кризи 2008-2009 рр.

Особливістю податкової системи у Нідерландах є система податкових переваг і пільг, які надаються в цій країні холдинговим, фінансовим і ліцензійним компаніям, що робить цю країну нетиповим офшором. Крім того, Нідерланди мають найширшу у світі мережу найзручніших угод про усунення подвійного оподаткування. Податкові пільги дозволили залучити до Люксембургу багато іноземних компаній у вигляді інвестиційних фондів, страхових компаній, а в останні роки - і судноплавні компанії, що зробило країну нетиповим офшором.

Третина коштів на офшорних рахунках у світі зберігається в банках Швейцарії. Податкові переваги для підприємців у країні полягають у тому, що в деяких кантонах Швейцарії існує можливість зареєструвати компанію, оподатковувану лише федеральним податком, який набагато нижчий, ніж муніципальний і кантональний. Це робить країну нетиповим офшором.

Ліхтенштейн відносять до нетипових європейських фінансових офшорів, що забезпечують високий рівень життя своїм громадянам. Серед іноземців популярні фірми, що управляють власністю інших фірм, а також холдингові компанії, які володіють акціями інших фірм.

Кіпр після вступу до ЄС у 2004 р. не вважається офшором, хоча багато країн вносять її у свої «чорні» списки, оскільки на Кіпрі існує пільгове оподаткування низки типів компаній. Тому багато фахівців розглядають Кіпр як нетиповий офшор.

Незважаючи на поступову ліквідацію статусу офшорного центру, Мальта зберігає та ще довго зберігатиме привабливість для іноземних компаній. Мальта, як і раніше, викликає інтерес щодо міжнародного податкового планування як юрисдикція резидентства холдингових компаній, особливо тих, котрі входять у структури ТНК.

Контрольні запитання.

1. Які податкові пільги існують в Ірландії для певних видів компаній?
2. В чому полягає фінансова привабливість фінансової системи Нідерландів для іноземців?
3. В чому полягає фінансова привабливість банківської системи Швейцарії для іноземців?
4. В чому полягає фінансова привабливість Ліхтенштейна для іноземців?
5. Які податкові пільги існують на Кіпрі для певних видів компаній?
6. В чому полягає фінансова привабливість Мальти для холдингових компаній?

Тема 3. Фінансові офшори Азії.

1. Особливості офшорної діяльності в Сінгапурі.
2. Особливості офшорної діяльності в Гонконгу та Макао.
3. Особливості офшорної діяльності в Шрі-Ланці та Брунеї.
4. Особливості офшорної діяльності в Об'єднаних Арабських Еміратах та на Бахреїні.

1. Особливості офшорної діяльності в Сінгапурі.

Сінгапур, хоча й відноситься до типових фінансових офшорів, але він старається максимально дотримуватися рекомендацій міжнародних структур. Зокрема, він є лідером в Азії щодо запровадження нових рекомендацій ФАТФ, прийнятих у 2011 р. Усі агентства країни задіяно в цьому процесі. Міністерство фінансів юрисдикції підкреслило важливість співробітництва з міжнародними організаціями в межах боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням світового тероризму. 6.05.2014 р. фінансовий регулятор Сингапуру повідомив про успішне завершення переговорів із приводу укладення міжурядової угоди зі США для дотримання нормативів угоди про боротьбу з відмиванням брудних грошей сингапурськими фінансовими закладами. Тепер сингапурські банки направлятимуть інформацію про американських платників податків спочатку в податковий орган Сингапуру, який, зі свого боку, передаватиме її в податковий орган США[3].

Щоб нерезидентна компанія отримала статус звільненої від податків, вона зобов'язана відповідати таким критеріям: управління компанією повинно здійснюватися за межами Сингапуру, як і проведення зборів директорів компанії; господарська діяльність компанії полягає в здійсненні пасивних інвестицій за межами Сингапуру й при цьому ніякий її дохід не повинен перераховуватися до Сингапуру.

В оподатковану базу з податку на прибуток корпорацій не включаються доходи з іноземних джерел, із яких сплачено податок на прибуток в інших країнах за ставкою не менше 15 %. У Сингапурі діє ставка податку на прибуток

корпорацій у розмірі 17 %. Перші 300 000 дол. оподаткованої бази обкладаються податком лише частково: звільняються від оподаткування 75 % із перших 10 000 дол. Оподаткованої бази компанії; звільняються від оподаткування 50 % із наступних 290 000 дол. оподаткованої бази компанії. Для нових компаній (у перші три роки діяльності) перші 100 000 дол. прибутку повністю звільнені від оподаткування, наступні 200 000 дол. прибутку звільняються від оподаткування на 50 %. Доходи з капіталу в Сингапурі податком не обкладаються. Крім того, країною укладено близько 70 угод про уникнення подвійного оподаткування.

У лютому 2012 р. Сингапур підписав із Великою Британією другий протокол до договору про обмін податковою інформацією, за яким змінено ставки податку на репатріацію прибутку. Тепер вони будуть такими: для дивідендів - 0 %, за винятком інвестиційних трастів, які володіють нерухомістю, що тепер зобов'язані сплачувати податок за ставкою 15 %; для відсотків - 5 %; для роялті - 8 %.

Для іноземних інвесторів практичний інтерес викликають закрита компанія з обмеженою відповідальністю та партнерство з обмеженою відповідальністю.

Закрита компанія з обмеженою відповідальністю має такі особливості: максимальна кількість акціонерів – 50; сплата капіталу при організації компанії не вимагається; дозволено випуск лише іменних акцій, які не можуть вільно передаватися третім особам, якщо це не дозволено зборами акціонерів; управління компанією здійснюється, як мінімум, двома акціонерами, один із яких повинен бути резидентом Сингапуру; тільки фізичні особи можуть бути директорами компаній; кожен директор компанії може займати свою посаду не більше трьох років підряд; компанія зобов'язана мати секретаря (фізичну чи юридичну особу) – резидента Сингапуру; дозволено зберігати протоколи зборів та фінансові звіти компанії за межами Сингапуру за умови, що копії всіх цих документів зберігатимуться в зареєстрованому офісі компанії; компанія

зобов'язана призначити аудитора та надавати щорічну фінансову й статистичну звітність.

Партнерство з обмеженою відповідальністю (LLP). LLP у Сингапурі виступає як самостійна юридична особа, відокремлена від партнерів, тобто вирізняється безстроковим правонаступництвом (зміна партнерів LLP не впливає на факт його існування). LLP має право подавати судові позови від свого імені та притягуватися як відповідач за позовами; від свого імені придбавати майно й володіти ним; мати корпоративну печатку на своє ім'я; виконувати діяльність від свого імені в якості окремої юридичної особи. У кожному LLP повинні брати участь, як мінімум, два партнери, кожен із яких може бути фізичною особою, місцевою чи іноземною компанією або іншим LLP. Партнери LLP не несуть особистої відповідальності за борги цього товариства. У кожному LLP повинен бути призначений, як мінімум, один директор, який має бути резидентом Сингапуру. Будь-яка сингапурська компанія може бути перетворена в LLP у випадку, якщо всі її акціонери стануть партнерами нового LLP та за умови, що вона не має заборгованості на момент надання заявки на перетворення. Директор кожного LLP зобов'язаний надавати декларацію про платоспроможність чи банкрутство партнерства. Перша щорічна декларація повинна надаватися протягом 15 місяців із моменту реєстрації LLP. Партнерство зобов'язане вести бухгалтерський та інший облік для відображення своїх угод і фінансового становища. Водночас надання таких документів у Регулюючий орган з корпоративних питань та питань бухгалтерського обліку не вимагається. Загалом LLP не підлягає оподаткуванню в Сингапурі на рівні юридичної особи, але дохід фізичних осіб і компаній-партнерів обкладається податком.

2. Особливості офшорної діяльності в Гонконгу та Макао.

2.1. Гонконг.

Гонконг - один із найпопулярніших азійських фінансових офшорів, оскільки через нього йдуть основні товарні та фінансові потоки з КНР. Головним аргументом на користь ведення офшорного бізнесу через гонконгівську структуру є податкові пільги. Сьогодні очевидна потреба для багатьох компаній, що прагнуть до розвитку й підвищення своєї конкурентоспроможності на світовому ринку, взаємодія з китайськими підприємствами. Податковий режим, який складає конкуренцію аналогічним офшорним зонам, водночас володіє перевагою для різних видів діяльності, пропонує Гонконг.

На сьогодні Гонконг працює за визнаними міжнародними стандартами обліку. Закон про внутрішні доходи (Inland Revenue Ordinance) - це головний законодавчий акт, що передбачає застосування чотирьох основних видів прибуткового податку: податку на прибуток (16,5 %); податку на заробітну плату (максимальна ставка – 17 %); податки на відсотковий дохід; податку на нерухомість.

Не підлягають оподаткуванню в Гонконгу: 1) іноземні грошові комісії та гонорари, одержувані від ліцензій, що стосуються музики, фільмів; 2) доходи від консультаційних послуг; 3) доходи від патентів, публікацій матеріалів, прав на видобуток корисних копалин; 4) доходи від оренди. Зазвичай, щоб уникнути оподаткування, такі види доходів розміщують на депозитному рахунку або в Гонконгу, або в іншій країні.

У Гонконгу відсутні такі види податків і зборів: ПДВ; податок на дивіденди, відсотки, роялті, отримані з-за кордону або відправлені за кордон, і на приріст капіталу; збір, що стягується під час реєстрації автомобілів; аеропортові збори; податок на видовища; податок, що стягується з власників готелів; податок на гральний бізнес.

Переваги оподаткування в Гонконгу: територіальний принцип оподаткування, тобто відсутність поділу компаній на резидентські й

нерезидентські; податок на прибуток для всіх компаній – 16,5 % на чистий прибуток, що походить із джерел у Гонконгу; відсутність податків на доходи від грошових капіталів, за винятком певних ліцензійних гонорарів; відсутність податку на дохід від відсотків; відсутність валютного контролю, валютних обмежень або обмежень щодо грошових переказів; надання попередньої схеми розрахунку податків Управлінням Гонконгу з податків і зборів.

Бельгія, Китай і Таїланд – це країни, із якими Гонконг має угоду про запобігання подвійному оподаткуванню. Саме тому Гонконг популярний для реєстрації міжнародних торгових посередників: податки за такі операції тут не стягуються.

Стосовно морських та авіап перевезень у Гонконгу підписано низку податкових угод із такими країнами, як Австралія, Австрія, Бахрейн, Бірма, Бразилія, Бруней, Великобританія, В'єтнам, Німеччина, Ізраїль, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Катар, Китай, Люксембург, Маврикій, Малайзія, Непал, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Пакистан, Росія, Сингапур, США, Таїланд, Туреччина, Філіппіни, Франція, Швейцарія, Шрі-Ланка, Естонія, Південна Корея, Японія.

13 травня 2015 р. Гонконг заявив про завершення переговорів за міжурядовою угодою зі США щодо дотримання умов американського закону FATCA, який націлений на боротьбу з тими американськими платниками податків, які приховують доходи в офшорах. Гонконг обрав другу модель угоди, що передбачає надання банками цієї юрисдикції подібної інформації напряму Податковій службі США.

2.2. Макао.

Спеціальний адміністративний район Аоминь (Макао) розміщений на південному сході Китаю. Основний закон Макао затверджений Національними зборами КНР у березні 1993 р. 20 грудня 1999 р. територію Макао повернуто Португалією Китаю. Макао має значну автономію, володіючи власними законами, правовою, грошовою, митною та еміграційною системами. Макао

збереже такий статус до 2049 р. Головна рушійна сила економіки Макао – гральний бізнес, який потребує значних інвестицій. Вони надаються як зарубіжними, так і громадянами цієї юрисдикції. Для тих, хто має статус резидента, існують різні варіанти участі в інвестиціях, але у всіх випадках їх обсяг повинен бути не меншим ніж 125 000 дол. США.

Законодавча система цього офшору заснована на португальському цивільному праві. У Макао розрізняють два типи офшорних компаній: 1) міжнародна підприємницька компанія, якій дозволено надавати послуги будь-якій третій стороні за межами Макао; 2) офшорна організація з надання допоміжних послуг своїй головній компанії. Закон 1999 р. про офшорний режим у Макао надає широкі можливості для ведення офшорного бізнесу за допомогою заснування офшорних ділових компаній, офшорних фінансових компаній та компаній з управління трастами. Тут немає обмежень для іноземних громадян і фізичних осіб, які подають заяву на відкриття офшорного бізнесу. Отримуючи значні доходи від ігрового бізнесу, Макао встановило ставку корпоративного податку значно нижчою, ніж у Гонконгу. Крім того, зареєстровані в Макао офшорні компанії звільнені від гербового збору за реєстрацію.

Офшорні компанії в Макао також звільнені від збору за страховими полісами з офшорних ризиків; від збору з договорів, що укладаються з юридичними особами, доміцільованими за межами території Макао, у межах офшорної діяльності; від збору з актів дарування рухомого й нерухомого майна, що використовується в офшорному бізнесі, які укладаються при житті того, хто це майно подарував; від зборів із банківських операцій, які здійснюються в межах офшорного бізнесу; від зборів за інкорпорацію офшорних компаній.

Відповідно до директиви уряду від 8 червня 2005 р. в Макао дозволено заснування офшорних підприємств, які можуть виконувати лише такі види діяльності: консультування з програм, програмного забезпечення й програмного обладнання; обробка та передавання даних, інформаційних баз тощо; збереження й підтримка баз даних; офісні послуги; діяльність із

дослідження ринку; тести та технічні аналізи; управління й адміністрування повітряних і морських суден.

Процес реєстрації компанії треба починати з відділу комерційної реєстрації, який резервує назву майбутньої компанії за заявником на 60 днів. Статут, засновницький договір та інші документи підписують у присутності нотаріуса чи юриста в Макао. Якщо ж компанія реєструється не через місцевого агента, то всі акціонери й директори компанії повинні особисто з'явитися до нотаріуса в Макао.

Для реєстрації офшорної компанії та отримання відповідної ліцензії потрібно також надати бізнес-план, у якому повинні бути вказані сфери діяльності, розміри інвестицій, умови найму місцевого персоналу. Після отримання ліцензії офшорна компанія зобов'язана надати підтвердження того, що вона працевлаштувала персонал із резидентів Макао та займає окремий офіс, а також про те, що компанія займається реальною діяльністю.

3. Особливості офшорної діяльності в Шрі-Ланці та Брунеї.

3.1. Шрі-Ланка.

Шрі-Ланка (колишній Цейлон) - острівна держава з населенням близько 21,3 млн осіб. Столиця цієї офшорної зони - м. Коломбо, яке є одним із найбільших портових міст узбережжя Індійського океану. Основними організаційно-правовими формами підприємств у країні, які можуть зацікавити потенційних інвесторів, є закрита компанія з обмеженою відповідальністю, відкрита компанія з обмеженою відповідальністю, народна компанія, партнерство, спільне підприємство, холдинг, дочірні компанії, офшорні компанії.

Резидентські компанії сплачують податок на прибуток підприємств у розмірі 35 %, а також на грошові перекази: одна третя від суми переказу за кордон чи одна дев'ята від оподаткованого прибутку (залежно від того, яка з цих сум є меншою). Податок на дивіденди біля джерела складає 15 %, а податок на імпорт товарів і послуг - 12,5 %. Водночас значні пільги надаються

іноземним інвесторам. Зокрема, для них відсутні обмеження на володіння акціями, а сплачувані дивіденди не обкладаються податками. На них не поширюються й валютні обмеження. Іноземні інвестори можуть звільнитися від оподаткування на термін до 10 років залежно від характеристики інвестиційного проекту. Після цього терміну можна розраховувати ще й на пільгове оподаткування терміном на п'ять років. Імпорт будівельних матеріалів, обладнання та сировини звільняється від ввізного мита. Експорт готових продуктів і напівфабрикатів звільняється від вивізного мита. Особливе місце серед інвестиційних проектів займають проекти з розвитку курортних зон.

Основні переваги реєстрації офшорної компанії в Шрі-Ланці: стабільність економічної та політичної системи країни, чітке та прозоре законодавство; уряд офшору на всіх рівнях активно підтримує прогресивні напрями у розвитку бізнесу; довгострокові інвестиції заохочуються, іноземним інвесторам надається сприяння зі сторони держави; витрати на обслуговування та забезпечення функціонування бізнесу в Шрі-Ланці суттєво нижчі, ніж в інших країнах; оренда офісу офшорної компанії, вартість комунікаційних послуг мають тенденцію до зниження.

До переліку країн, із якими Шрі-Ланка уклала угоди про уникнення подвійного оподаткування, належать Австралія, Бельгія, Бангладеш, Велика Британія, Німеччина, Данія, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Корея, Маврикій, Малайзія, Непал, Норвегія, Нідерланди, Пакистан, Польща, Росія, Сингапур, Таїланд, Чехія, Швеція, Швейцарія, Франція, Фінляндія, Японія.

3.2. Бруней.

Султанат Бруней розміщений у Південно-Східній Азії, має кордон із Малайзією. У 1984 р. країна здобула незалежність. Форма правління - конституційна монархія. Главою держави та уряду є султан. Хоча основні доходу Брунею приносить видобуток та експорт нафти та газу, але в султанаті дозволено реєструвати й офшорні компанії певних видів. На сьогодні вже існує понад 8000 брунейських компаній міжнародного бізнесу, створених агентами-

реєстраторами, які ліцензовані Брунейським міжнародним фінансовим центром. Зараз існує близько десятка зареєстрованих агентів, котрі допомагають узаконити в Брунеї різні офшорні фірми. Корпоративне законодавство Брунею включає Закон про Міжнародні підприємницькі компанії від 2001 р. зі змінами від 2003 р., а органом корпоративного нагляду є Міжнародний фінансовий центр Брунею при Міністерстві фінансів.

Офшорні компанії, зареєстровані в Брунеї, щорічно дають у бюджет країни 5,22 млн дол. доходів у формі ліцензійних і реєстраційних мит. Державне мито в перший рік існування офшорної фірми становить 500 дол. США, а потім - 400 дол. США щорічно. Офшорні компанії в Брунеї не сплачують податок на прибуток, на приріст капіталу, гербовий збір, інші прямі податки. Для телекомунікаційних і компаній, які займаються електронною комерцією, встановлено лише гербові збори.

Для офшорних компаній потрібна наявність зареєстрованого офісу на території Брунею. В офісі зберігаються протоколи та реєстри акціонерів, директорів, секретарів, облігацій, закладних і зобов'язань. Статутний капітал офшорної компанії становить 50 000 дол. США та може бути встановлений у будь-якій валюті. Вимоги про сплату статутного капіталу відсутні. Додаткова оплата за більший розмір акціонерного капіталу не вимагається. Офшорній компанії дозволений випуск будь-яких акцій, крім акцій на пред'явника. Офшорні компанії зобов'язані надавати у фінансові органи Брунею звіт про комерційну діяльність за минулий календарний рік. Якщо компанія не користується такими видами ліцензій, як страхові чи банківські, то вона може не здавати аудиторського та бухгалтерського звітів.

Офшорній компанії заборонено на території Брунею такі види діяльності: операції з резидентами Брунею; володіння землею на території юрисдикції; банківська та страхова діяльність; діяльність із надання зареєстрованого офісу й діяльність зареєстрованих агентів і ліцензованих трастових управляючих; будь-які інші види діяльності, заборонені на території Брунею.

Бруней має угоду з Китаєм і Великою Британією про уникнення подвійного оподаткування компаній, які виконують міжнародну діяльність.

4. Особливості офшорної діяльності в Об'єднаних Арабських Еміратах та на Бахреїні.

4.1. Об'єднані Арабські Емірати.

Кожен емірат в Об'єднаних Арабських Еміратах встановлює свою податкову систему, але в них є багато спільного. В Еміратах немає ПДВ, податку на прибуток підприємств (крім підприємств нафтової промисловості й банківських структур), на приріст капіталу, податку на доходи фізичних осіб та низки інших податків. Водночас компанії з великими грошовими оборотами сплачують податок у розмірі 10, 20, 30, 40, 50 % (залежно від прибутку). У готельному бізнесі стягується податок із доходів у розмірі 17 %, а у сфері комерційної нерухомості – за ставкою 10 %.

Три податки стягуються за ставкою 5 %: податок на житло, на послуги готелів, розважальну діяльність. В ОАЕ діє понад 25 вільних економічних зон. Підприємства, зареєстровані в них, на 15 років звільнені від податків. Дозволено продовжити цей режим ще на 15 років. Співробітники таких підприємств звільнені від усіх податків на особисті доходи. Іноземним інвесторам у ВЕЗ надається право на 100 % володіння компанією, для них існує спрощене митне оформлення й відсутність обмежень на вкладення капіталу. Зараз відкрити офшори можна на території двох еміратів: Дубаю та Рас-Аль-Хайми. Офшорні компанії не мають права вести свій бізнес на території ОАЕ чи бути засновниками місцевих компаній.

ОАЕ планує із часом увести ПДВ. Підвищеною ставкою обкладатимуться продажі товарів люксового сегменту, алкоголь і тютюн, а продаж товарів повсякденного попиту буде звільнено від ПДВ. Водночас поки немає інформації, коли і як буде запроваджуватися ПДВ, але компаніям і споживачам нададуть дворічний період, щоб підлаштуватися під правила оподаткування. Крім того, уряд ОАЕ працює й над проектом нового закону про корпоративний

податок. Ставку цього податку ще узгоджуватимуть. ОАЕ уклало угоди про уникнення подвійного оподаткування з 45 країнами.

В ОАЕ дотримуються принципів функціонування ісламської моделі в економіці. У країні податки існують переважно у вигляді ліцензій, які, однак, дають змогу утримувати міста й містечка в зразковому стані. Медицина та освіта – безкоштовні, кожен громадянин може навчатися у будь-якому престижному університеті світу за рахунок держави, Проте останнім часом жителі Об'єднаних Арабських Еміратів віддають перевагу вітчизняній освіті: для цього сюди запрошують найкращих викладачів з усього світу. Школярі отримують стипендію - «еквівалент заохочення» до знань доволі солідний. А якщо учень у позанавчальний час вирішить підробити, скажімо, на автомобільній стоянці, то отримає за свою активність 800 доларів, плюс доплату від держави (разом - близько 1500 дол., однак розраховувати на таку суму можна тільки у випадку, якщо ви - громадяни цієї держави, а не заробітчани).

4.2. Бахрейн.

Бахрейн, офіційно - Королівство Бахрейн, - острівна ісламська держава, розміщена в Перській затоці в Південно-Західній Азії, найменша арабська держава. Бахрейн займає три великі й безліч маленьких острівців, віддалених на 16 км від Саудівської Аравії. Корпоративне законодавство Бахрейну спрямовано на стимулювання припливу в країну вільноконвертованої валюти з подальшим її укладенням у нафтогазовий сектор, який забезпечує основні податкові надходження країни. Цей сектор - основний для економіки Бахрейну, інші або перебувають у зародковому стані, або є другорядними. Водночас у країні активно розвивається офшорний бізнес. Держава належить до офшорів і спеціалізується на фінансових операціях.

Офшорна компанія Бахрейну не засновується згідно із Законом «Про комерційну компанію». Офшор може повністю належати іноземним акціонерам. Компанія обов'язково повинна мати зареєстрований офіс у

Бахреїні, але заборонено вести діяльність на території країни. Термін існування офшору обмежений 25 роками. Існує обмеження на страхову, банківську й брокерську діяльність офшорів. Компанія повинна мати двох або більше акціонерів. Рада директорів компанії складається, як мінімум, із двох директорів, але не більше десяти, збори проводять щорічно. При інкорпорації компанії акціонери зобов'язані помістити частину капіталу у Валютному агентстві Бахреїну, який виступатиме гарантійним зобов'язанням у випадку банкрутства й ліквідації компанії.

У Бахреїні немає диференційної політики оподаткування та валютного контролю. Офшорні компанії обов'язково повинні подавати щорічні звіти та проводити аудиторську перевірку. Певні вимоги до статутного капіталу відсутні.

Отже, в ході написання лекції, були зроблені наступні висновки:

Доходи з капіталу в Сінгапурі податком не обкладаються. Крім того, країною укладено близько 70 угод про уникнення подвійного оподаткування. Для іноземних інвесторів практичний інтерес викликають закрита компанія з обмеженою відповідальністю та партнерство з обмеженою відповідальністю.

Гонконг - один із найпопулярніших азійських фінансових офшорів, оскільки через нього йдуть основні товарні та фінансові потоки з КНР. Головна рушійна сила економіки Макао – гральний бізнес, який потребує значних інвестицій. Вони надаються як зарубіжними, так і громадянами цієї юрисдикції. Для тих, хто має статус резидента, існують різні варіанти участі в інвестиціях, але у всіх випадках їх обсяг повинен бути не меншим ніж 125 000 дол. США.

В Об'єднаних Арабських Еміратах немає ПДВ, податку на прибуток підприємств (крім підприємств нафтової промисловості й банківських структур), на приріст капіталу, податку на доходи фізичних осіб та низки інших податків.

Офшорна компанія Бахреїну не засновується згідно із Законом «Про комерційну компанію». Офшор може повністю належати іноземним акціонерам.

Офшорні компанії в Брунеї не сплачують податок на прибуток, на приріст капіталу, гербовий збір, інші прямі податки. Для телекомунікаційних і компаній, які займаються електронною комерцією, встановлено лише гербові збори.

На Шрі-Ланці значні фінансові пільги надаються іноземним інвесторам. Зокрема, для них відсутні обмеження на володіння акціями, а сплачувані дивіденди не обкладаються податками. На них не поширюються й валютні обмеження.

Контрольні запитання.

1. Які податкові пільги мають офшорні компанії в Об'єднаних Арабських Еміратах?
2. В чому полягає фінансова привабливість Сінгапуру для офшорних компаній?
3. Чому Гонконг є одним із найпопулярніших азійських фінансових офшорів?
4. Які податкові пільги мають офшорні компанії на Бахреїні?
5. Які податкові пільги мають офшорні компанії в Брунеї?
6. Які фінансові пільги надаються іноземним інвесторам на Шрі-Ланці?

Тема 4. Фінансові офшори Америки.

1. Особливості офшорної діяльності в Уругваї.

1. Особливості офшорної діяльності в Панамі та на Барбадосі.

3. Особливості офшорної діяльності на Британських Віргінських Островах.

4. Особливості офшорної діяльності на Багамських та Кайманових Островах.

1. Особливості офшорної діяльності в Уругваї.

Уругвай до 2009 р. активно використовували як офшор, за що він потрапив у «чорний» список FATF за відмивання «брудних» грошей. У 2009 р. країна прийняла низку заходів, які дозволили їй вийти з цього списку. Політика відкритості й відсутності обмежень, яка триває протягом десятиліть, разом із суворим дотриманням своїх міжнародних зобов'язань, дає змогу Уругваю підтримувати привілейовані позиції на міжнародних ринках і користуватися репутацією безпечного й сталого фінансового центра.

Уругвай - єдиний південноамериканський фінансовий центр з офшорним законодавством, яке існує понад 50 років. Це законодавство встановлює деякі юридичні утворення: інвестиційні фінансові компанії (Sociedad Anynima Financiera, де Inversiyn – SAFI), офшорні фінансові компанії (Instituciones Financieras Externas – IFE) і компанії Зони вільної торгівлі (Sociedad Anynima de Zona Franca – SAZF).

Податки Уругваю одні з найнижчих у регіоні Латинської Америки. Податок на капітал (1,5 % щорічно) і для фізичних, і для юридичних осіб; податок на дохід (30 % щорічно); ураховується лише чистий прибуток для податкових резидентів Уругваю. Для розрахунку податку на дохід приймається лише чистий прибуток, отриманий на території Уругваю як резидентом, так і нерезидентом. В Уругваї до 1.07.2007 р. не було прибуткового податку (податку на доходи фізичних осіб).

За останні роки в Уругваї прийнято низку нових законів, які підтверджують репутацію Уругваю як фінансового й офшорного регіонального центру. Найбільш значимі з них наступні: Закон про страхові компанії; Закон про реформу соціального забезпечення, який створює Інститут адміністраторів приватних пенсійних фондів; Закон про ринок цінних паперів; Закон про

інвестиційні фонди, який створює Інститут керуючих фондами; Закон про заходи зі стимулювання капіталовкладень, які захищають внутрішні та зарубіжні капіталовкладення; Закон про відмивання грошей, який установлює подальший контроль за переміщенням фондів.

Уругвай дотримується системи оподаткування за принципом територіальної приналежності, одночасно визнаючи можливість винятків - у межах угод з уникнення подвійного оподаткування, підписаних із деякими країнами. Отже, із доходу, отриманого чи заробленого уругвайськими компаніями від діяльності поза меж країни, податок на корпоративний прибуток не стягується. Точно так само майно компанії, що перебуває за кордоном, не підлягає оподаткуванню національним податком на капітал. З іншого боку, податки утримуються з будь-яких дивідендів і прибутків, сплачених чи відрахованих приватним особам-нерезидентам або компаніям-нерезидентам. Приватні особи сплачують податок у вигляді податку на додану вартість чи у відповідному випадку - податок на капітал. В Уругваї існує спеціальне законодавство, покликане стимулювати економічну діяльність у певних галузях, які називаються зонами вільної торгівлі. У межах цих зон будь-яка економічна діяльність узагалі не підлягає національному оподаткуванню за єдиним винятком - податку на дивіденди й прибутки, виплачені чи отримані приватними особами чи компаніями, які не є резидентами Уругваю. Сприятливе законодавче забезпечення вільних торгових зон Уругваю особливо привабливе для компаній, які зацікавлені в офшорній діяльності. Завдяки їм інвестори мають можливість активно займатися як традиційною офшорною комерційною діяльністю, так і наданням звичайних послуг, наприклад таких, як міжнародний консалтинг, фінансові послуги, розробка програмного забезпечення, зборка комп'ютерів і т. ін. Подібна діяльність може виконуватися будь-якою компанією, оскільки реєстрація для ведення будь-якої діяльності в межах вільних торгових зон не є обов'язковою. Тому можна скористатися послугами зареєстрованої там компанії, яка візьме на себе роль посередника. Завдяки тому, що вивіз капіталу нічим не обмежується, іноземні корпорації

мають можливість репатріювати 100 % прибутку, отриманого від діяльності у вільних торгових зонах.

Уругвайське законодавство також передбачає існування спеціальних компаній, які займаються інвестуванням у зарубіжну діяльність. Ці компанії мають загальну назву холдингових (по-іспанськи - SAFIS) і повністю звільнені від будь-яких національних податків, за винятком спеціального податку, передбаченого саме для такого виду структур (ISOFI), розмір якого складає 0,3 % від загальної вартості холдингу. Стосовно холдингових компаній існують певні обмеження їхньої діяльності на території самого Уругваю. Іншими словами, їхня комерційна діяльність на території країни перебуває під заборонаю. Крім того, існують певні обмеження стосовно вивозу капіталу й дольової участі в них іноземних партнерів. Інвестори можуть легко придбати готові офшорні (позаматерикові) компанії, які можуть почати свою діяльність у зонах вільної торгівлі протягом 48 годин. Але в них є й інша можливість: зайнятися створенням власної компанії із самого початку. Статути створюваних компаній повинні спочатку отримати затвердження з боку національної влади, а потім зареєструватися й опублікуватися.

Система оподаткування в Уругваї дещо незвичайна. Фізичні особи не підлягають оподаткуванню, але корпорації обкладаються 30 % податком. Водночас деяким видам уругвайських компаній надаються податкові пільги, що робить Уругвай важливою країною щодо податкового планування. Основними законодавчими актами, які регулюють діяльність корпорацій, є Закон про компанії 1989 р.; Закон про офшорні компанії від 1947 р.

Для інвестування й податкового планування цікаві два типи уругвайських компаній: SAFI і SAZF Sociedad Financiera De Inversion (SAFI) є типом офшорної компанії, на який не розповсюджуються ніякі форми оподаткування прибутку. Утім, такі компанії зобов'язані щороку сплачувати державний збір, який розраховується залежно від розміру й співвідношення активу та пасиву. SAFI не мають права вести діяльність чи володіти нерухомістю на території Уругваю, у всьому ж іншому обмеження діяльності й бюрократичні вимоги

незначні. Завдяки простоті використання таких компаній і тому що Уругвай не має репутації «податкового раю» в чистому виді, SAFI є зручним інструментом для ведення торгової та інвестиційної діяльності по всьому світу.

Іншим видом підприємств із пільговим оподаткуванням є Sociedad Anonima Zesona Franca (SAZF), які повинні бути зареєстровані в зонах вільної торгівлі. Уругвай створив зони вільної торгівлі в низці місцевостей по всій країні. Нині зони вільної торгівлі існують у провінціях Колонья, Флорида, Нуева, Хельвесья, Нуева Пальмира, Ріо Негро, Ривера, Сан Хосе та Монтевідео. Деякі з цих зон є приватною власністю, іншими володіє держава. Компанії, які зареєстровані в зонах вільної торгівлі, звільнені від усіх форм оподаткування, крім 30 % податку біля джерела виплати з дивідендів, що виплачуються нерезидентам. Не менше 75 % працівників SAFI повинні бути громадянами Уругваю, і підприємство зобов'язане сплачувати внески на їхнє соціальне страхування.

2. Особливості офшорної діяльності в Панамі та на Барбадосі.

2.1. Панама.

Панама відноситься до найпопулярніших фінансових офшорів світу, оскільки у ній існує досить серйозна кримінальна відповідальність за розголошення банківської таємниці. Разом з тим, вона не відноситься до офшорів в Україні, що дозволяє українському бізнесу та окремим політикам використовувати її з метою ухилення від податків. Справа Павла Лазаренка, колишнього прем'єр – міністра України, засудженого в США за «відмивання» грошей, є тому прикладом. Виходячи з цього важливо докладніше розглянути фінансову систему Панами.

Доходи країни і суб'єктів господарювання, а також населення Панами в основному залежать від функціонування Панамського каналу, а також від доходів, пов'язаних із діяльністю офшорних компаній, насамперед розміщених в зоні вільної торгівлі Колон.

Компанія з обмеженою відповідальністю у Панамі - звичайний тип офшорної компанії, хоча можливі й інші види фірм (просте товариство з

обмеженою відповідальністю, генеральне товариство з акціонерним капіталом і з обмеженою відповідальністю). Незважаючи на те, що Панамський закон про компанії аналогічний закону американського штату Делавер, діяльність панамських компаній переважно регулюється умовами й положеннями, записаними в статуті кожної з компаній. Статут компанії повинен містити прізвище та громадянство кожного з акціонерів, котрі підписали статут; назву й основні цілі діяльності; розмір капіталу; види акцій та їх кількість; чисельність акцій, що належать акціонерам, котрі підписали статут; місцезнаходження компанії, її назву, адресу та громадянство представника компанії в Панамі; термін існування компанії; прізвища й адреси директорів. Компанії можуть створюватися для будь-яких дозволених законом цілей, назва компанії повинна закінчуватися словами *Sociedad anonima* або SA чи словами, що позначають на інших мовах обмежену відповідальність.

Панамські компанії повинні мати зареєстрованого представника в Панамі, який зобов'язаний бути юристом (чи юридичною фірмою) і мати місцем перебування Панаму. Компанія повинна мати не менше трьох директорів, які є фізичними особами, а також призначаються президент, віце-президент і скарбник. Цих адміністраторів компанії призначають директори. Відсутні вимоги до мінімального розміру капіталу, що може бути в будь-якій валюті. Часто панамські компанії мають статутний капітал у сумі 10 000 дол. США, що дозволяє платити реєстраційне мито в розмірі 60 дол. США. Акції можуть бути іменними чи на пред'явника. Іменні акції можуть не оплачуватися повністю або частково, але перед випуском акцій на пред'явника вони повинні бути цілком оплачені.

Після того, як дотримано всіх формальностей та схвалено назву, панамська компанія може бути зареєстрована за 24 години. Вартість реєстрації складає 450 дол. США, а сума першого внеску - 700 дол. США. Можливе також придбання готових фірм для негайного використання. Щорічні податкові декларації не вимагаються й ніяких звітів заповнювати не потрібно. Щорічне реєстраційне мито в сумі 150 дол. США виплачуються панамському уряду

через рік після реєстрації. У випадку затримки платежу на компанію накладають штраф.

Згідно з Декретом 1958 р. іноземні компанії можуть виконувати свою діяльність у Панамі, якщо вона не суперечить законодавству країни. Панамські компанії можуть діяти в зарубіжних країнах, якщо така діяльність не суперечить законодавству цих держав.

2.2. Барбадос.

Барбадос - невелика країна в Карибському регіоні (260 тис. жителів), незалежність якої від Великої Британії отримано 30 листопада 1966 р. Главою держави є королева Великої Британії, яка представлена на острові генерал-губернатором. Законодавча влада належить парламенту, а виконавчу владу здійснює уряд. Столиця Барбадосу - місто Бриджтаун, яке одночасно є єдиним морським портом. Законодавча система Барбадосу заснована на англійському загальному праві, доповненому законами, прийнятими в межах Конституції острова. Компанії на Барбадосі реєструються відповідно до закону про Міжнародні бізнесові компанії 1991 р. за допомогою надання Статуту, повідомлень про директорів та зареєстровану адресу на острові.

На Барбадосі немає податків на приріст капіталу, а також на спадщину та дарування. Водночас у країні використовується ПДВ, ставка якого здебільшого складає 17,5 %. Ставка прибуткового податку на 2011 р. дорівнювала 20 % на дохід до 24 200 барбадоських доларів та 35 % на дохід понад 24 200 барбадоських доларів (для певних категорій є знижки). Іммігранти можуть не платити прибуткового податку, якщо триматимуть доходи поза Барбадосом. Кваліфіковані фахівці - іммігранти, які працюють у сфері міжнародного бізнесу чи у фінансовому секторі, можуть розраховувати на податкову скидку в 35 %, тобто 35 % від їхніх доходів прибутковим податком не обкладається протягом перших трьох років проживання на Барбадосі.

Офшорна компанія вважається такою, що розпочала свою діяльність після отримання Свідоцтва про реєстрацію. Структура управління офшорної

компанії може включати, як мінімум, одного директора, який може бути як фізичною, так і юридичною особою. Директор не обов'язково повинен бути резидентом Барбадосу. Дані про директорів не публікуються. Компанії, що зареєстровані в офшорній зоні Барбадосу, повинні мати секретаря. Ним може бути як резидент, так і нерезидент країни. Функції секретаря може виконувати як фізична, так і юридична особа. Для реєстрації офшорної компанії потрібен, як мінімум, один акціонер, який може бути як фізичною, так і юридичною особою, є або фізичною, або юридичною особою. Інформація про бенефіціарних власників та акціонерів не розголошується. Збори акціонерів і директорів можуть проводитися будь-де, у тому числі за допомогою електронних засобів. На Барбадосі відсутня вимога щодо проведення річних зборів.

Конкретна вимога про розмір акціонерного капіталу до офшорної компанії відсутня. Загальноприйнятий розмір статутного фонду складає 50 000 дол. США. Мінімально випущений капітал може скласти одну акцію з номінальною вартістю 1 дол. США. Офшорній компанії дозволяється випускати іменні акції, акції на пред'явника, привілейовані акції, акції як із правом голосу, так і без права. Випущені акції повинні бути оплачені.

Офшорна компанія зобов'язана мати зареєстрований офіс, який повинен розміщуватися на території Барбадосу. Офшорній компанії не дозволено виконувати комерційну діяльність із резидентами й володіти нерухомістю на території Барбадосу. Конфіденційність про діяльність офшорної компанії, про її власників і директорів гарантована законом.

Корпоративний податок для офшорних компаній сплачується залежно від величини від отриманого прибутку[2]:

- при доході до 10 млн барбадоських доларів - 2,5 %;
- при доході від 10 млн до 20 млн барбадоських доларів - 2,0 %;
- при доході від 20 млн до 30 млн барбадоських доларів - 1,5 %;
- при доході більше 10 млн барбадоських доларів - 1 %;

Офшорна компанія, зареєстрована за межами Барбадосу та отримавши реєстрацію на цьому острові, сплачує податки лише на свої місцеві доходи.

На 2012 р. Барбадос підписав Угоди про уникнення подвійного оподаткування з такими країнами, як Австрія, Ботсвана, Велика Британія, Венесуела, Канада, Китай, Куба, Мальта, Маврикий, Мексика, Нідерланди, Норвегія, США, Фінляндія, Швеція. Барбадос має двосторонні договори про заохочення та захист інвестицій із такими державами, як Велика Британія, Венесуела, Німеччина, Канада, Куба, Швейцарія. Барбадос має податкові угоди з Гренландією, Данією, Фарерськими островами.

3. Особливості офшорної діяльності на Британських Віргінських Островах.

Британські Віргінські Острови – один із найвідоміших офшорних фінансових центрів у світі. Із 01 січня 2005 р. на Британських Віргінських Островах вступив у силу новий закон про компанії – The New BVI Companies Act. Він протягом декількох років плавно замінить закон про ІВС (міжнародні підприємницькі компанії – офшорні компанії), який успішно діяв понад 20 років і сприяв створенню близько 600 000 офшорних компаній на Британських Віргінських Островах. Новий закон відмінює дію двох колишніх - закону про офшорні компанії й закону про звичайні місцеві компанії, об'єднуючи в одному документі положення, що регулюють новий порядок створення та функціонування всіх без винятку компаній на Британських Віргінських Островах. Усім відомі офшорні компанії на Британських Віргінських Островах можна було реєструвати тільки до 31 грудня 2004 р., але всі раніше зареєстровані офшорні компанії до 01 січня 2007 р. регулювалися положеннями колишнього закону про міжнародні підприємницькі компанії – International Business Companies Act. Після цього всі діючі до цього моменту ІВС (офшорні компанії) автоматично перереєструвалися в нові компанії.

Відповідно до нового закону на Британських Віргінських Островах можна створювати компанії таких видів: Companies limited by shares - компанії з обмеженою відповідальністю за акціями; Companies limited by guarantees and not authorized to issue shares - компанії з обмеженою відповідальністю за

гарантіями й без права випускати акції; Companies limited by guarantees authorized to issue shares - компанії з обмеженою відповідальністю за гарантіями й правом випускати акції; Unlimited Companies authorized to issue shares - компанії з необмеженою відповідальністю та правом випускати акції; Unlimited Companies not authorized to issue shares - компанії з необмеженою відповідальністю й правом випускати акції; Restricted purposes companies - компанії з обмеженою відповідальністю та певною фіксованою статутною метою; Segregated portfolio companies - компанії з обмеженою відповідальністю, що надають страхові послуги й мають право відокремлювати активи, зобов'язання компанії щодо кожного окремо сформованого страхового портфеля.

Так само, як і раніше, усі компанії можуть бути створені з одним акціонером (фізичною або юридичною особою будь-якої національності) й управлятися єдиним директором (фізичною або юридичною особою будь-якої національності). Перший директор компанії зобов'язаний бути призначений у компанії протягом 30 днів із моменту інкорпорації, а подальші призначення директорів можуть бути здійснені директорами або акціонерами компанії. Потрібно зазначити, що новий закон ніяк не забороняє компаніям на Британських Віргінських Островах мати як акціонерів компанії з акціями на пред'явника. Наприклад, якщо сейшельська компанія з акціями на пред'явника стає акціонером компанії на Британських Віргінських Островах, то жодна з них не буде зобов'язана депонувати свої акції (або яку-небудь іншу інформацію про бенефіціарних власників) на Британських Віргінських Островах або за їх межами.

Реєстрація нової компанії зазвичай займає один тиждень. Готові документи надаються негайно. Вимоги до компанії: мінімальна кількість директорів - один. Вимоги до резидентності директорів - відсутні. Дозволені директори - юридичні особи. Необхідна наявність місцевого зареєстрованого секретаря та офісу. Мінімальна кількість акціонерів - один. Номінальні акціонери й директори дозволені; статутний капітал: немає вимог щодо розміру

статутного капіталу. Пропонований статутом капітал 50 000 акцій без указівки номіналу. Обов'язкова оплата статутного капіталу не потрібна; акції: дозволені акції без указівки номіналу; конфіденційність: повна конфіденційність акціонерів і директорів компанії. Офшори на Британських Віргінських Островах повністю звільнені від податків; щорічна звітність: не потрібно пред'являти ніяких щорічних й ін. звітів; проведення щорічних зборів: щорічні збори акціонерів можна проводити в будь-якій країні світу.

Нова редакція Закону про комерційні компанії BVI від 2005 р. усунула двоструктурну концепцію внутрішньої компанії, що діє на Британських Віргінських Островах, і офшорної компанії, залишивши всього одну уніфіковану форму - комерційну компанію BVI. Нова уніфікована компанія, як і раніше, користується безподатковим статусом, уключаючи звільнення від усіх прибуткових податків, податків на дивіденди, відсотки, ренту, авторську винагороду та прибуток від доходів із продажу акцій компанії. Вона вважається податковим резидентом BVI; замість податку, існує фіксоване щорічне державне мито, а також щорічна плата реєстраційному агентіві.

4. Особливості офшорної діяльності на Багамських та Кайманових Островах.

4.1. Багамські Острови

Багамські Острови - одна з найрозвинутіших країн Вест-Індії, фінансова система якої залежить від туризму й офшорної діяльності. Багамські Острови розміщені на однойменному архіпелазі в західній частині Атлантичного океану між півостровом Флорида та о. Гаїті, який нараховує понад 2000 коралових і скелястих островів, із яких лише 30 заселені. Держава є унітарною й поділяється на 21 район. Багамські Острови входять до Британської Співдружності. Глава держави - королева Великої Британії, яку представляє генерал-губернатор. Офіційна назва країни – Співдружність Багамських Островів, її столиця - Нассау (Nassau). Населення Нассау нараховує 175 тис.

осіб. Місто лежить на північному сході о. Нью-Провіденс в Атлантичному океані.

Активи банків, розміщених на Багамських Островах, складали у 2000 р. 272 млрд дол., у 2001 р. – 277 млрд дол., у 2002 р. – 304 млрд дол., у 2004 р. – 303 млрд дол., у 2005 р. – 304 млрд дол., у 2006 р. – 343 млрд дол., у першому півріччі 2007 р. – 351 млрд дол. Кількість інвестиційних фондів на Багамських Островах на 01.01.2004 р. складала 707, на 01.01.2005 р. – 838, на 01.01.2006 р. – 750, а їхні активи на 01.01.2006 р. становили 90 млрд дол. США. Страхіві компанії на Багамах можуть мати незначні мінімальні обсяги капіталу, для них практично відсутні будь-які податки, окрім щорічного державного збору в розмірі 2500 дол. США на рік.

На Багамських Островах ліцензувати потрібно лише страхування й банківську справу. Компанії, інкорпоровані на Багамах, можуть мати тільки одного директора, а управління фірмою можуть вести через уповноваженого агента. Посада секретаря в компанії не обов'язкова. Замість податків на прибуток, капітал і майно існує лише щорічний фіксований податок, який залежить від розміру статутного капіталу. Його величина коливається в межах від 100 до 300 дол. США.

Податкові пільги й гарантії таємниці вкладів зробили Багамські Острови великим офшорним і фінансовим центром світу. У Нассау та Фріпорті діють відділення понад 400 банків (фізично наявні 190) й інших кредитно-фінансових закладів і фірм зі США, Канади, Великої Британії тощо із загальним оборотом до 100 млрд дол. на рік. У країні також зареєстровано 40 тис. офшорних фінансових, інвестиційних, холдингових, страхових і суднобудівних компаній. На островах відсутній податок на прибуток, а прибутковий податок, податки на спадщину, додаткову вартість, нерухомість мають мінімальні ставки.

4.2. Кайманові Острови

Кайманові Острови (залежна від Великої Британії юрисдикція) - типовий офшор, на якому відсутній податок на прибуток компаній. Столиця - місто Джорджтаун, у якому розміщена міжнародна фондова біржа. Кайманові Острови вважаються однією з найбільш закритих офшорних юрисдикцій у світі. У дослідженні британської Tax justice network Каймани посіли друге місце за надійністю збереження комерційної таємниці, поступившись лише Швейцарії. На Кайманових Островах порушення таємниці банківських вкладів загрожує тюремним ув'язненням до двох років і грошовим штрафом. Покарання за таку провину може бути збільшене, якщо винуватець - банківський службовець, адвокат, урядовий службовець чи торговий посередник.

Особливою популярністю Кайманові Острови користуються в страхових компаній. І хоча через гучні фінансово-кримінальні скандали престиж цього офшорного центру трохи знизився, він, як і раніше, залучає велику кількість клієнтів. Так, на Кайманових Островах нині функціонує близько 540 банків і різних фондів. Там відкрито 70 представництв десятка найбільших у світі банків. Офшорні страхові компанії на Кайманах можуть мати незначні мінімальні обсяги капіталу, не сплачують ніяких податків, окрім щорічного державного збору в розмірі 8400 дол. США на рік.

Кайманові Острови - одна з найбільш популярних юрисдикцій для створення офшорних інвестиційних фондів, насмперед завдяки не надто обтяжливому регулюванню для деяких із видів фондів. Діяльність фондів Кайманових Островів регулюється Законом про взаємні фонди 1993 р. (зі змінами). Закон передбачає три види регульованих фондів і звільняє від регулювання один вид фондів.

На закінчення лекції можна зробити наступні висновки.

Уругвай до 2009 р. активно використовували як офшор, за що він потрапив у «чорний» список FATF за відмивання «брудних» грошей. У 2009 р.

країна прийняла низку заходів, які дозволили їй вийти з цього списку. Податки Уругваю одні з найнижчих у регіоні Латинської Америки.

Згідно з Декретом 1958 р. іноземні компанії можуть виконувати свою діяльність у Панамі, якщо вона не суперечить законодавству країни. Панамські компанії можуть діяти в зарубіжних країнах, якщо така діяльність не суперечить законодавству цих держав.

На Барбадосі немає податків на приріст капіталу, а також на спадщину та дарування. Водночас у країні використовується ПДВ, ставка якого здебільшого складає 17,5 %.

Із 01 січня 2005 р. на Британських Віргінських Островах вступив у силу новий закон про компанії – The New BVI Companies Act. Він протягом декількох років плавно замінив закон про ІВС (міжнародні підприємницькі компанії – офшорні компанії), який успішно діяв понад 20 років і сприяв створенню близько 600 000 офшорних компаній на Британських Віргінських Островах.

Багамські Острови - одна з найрозвинутіших країн Вест-Індії, фінансова система якої залежить від туризму й офшорної діяльності. Податкові пільги й гарантії таємниці вкладів зробили Багамські Острови великим офшорним фінансовим центром світу.

Кайманові Острови (залежна від Великої Британії юрисдикція) - типовий офшор, на якому відсутній податок на прибуток компаній, а особливою популярністю Кайманові Острови користуються в страхових компаній.

Контрольні запитання.

1. Коли Уругвай потрапив у «чорний» список FATF за відмивання «брудних» грошей?
2. При дотриманні яких умов іноземні офшорні компанії можуть виконувати свою діяльність у Панамі?
3. Чим привабливий Барбадос для офшорних компаній?
4. Скільки було створено офшорних компаній на Британських Віргінських Островах?
5. Чому Багамські Острови користуються популярністю в офшорних фінансових компаній?
6. Чому Кайманові Острови користуються популярністю в офшорних страхових компаній?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ОФШОРІВ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ СВІТУ.

Тема 5. Інвестиційні офшори. Інвестиційні офшори Європи.

1. Інвестиційні офшори: визначення та особливості діяльності.
2. Особливості інвестиційної офшорної діяльності на Гібралтарі та в Ірландії.
3. Особливості інвестиційної офшорної діяльності в Швейцарії та Люксембурзі.
4. Особливості інвестиційної офшорної діяльності на Кіпрі та на Мальті.

1. Інвестиційні офшори: визначення та особливості діяльності.

Серед світових офшорних центрів можна виділити кілька видів офшорів, які спеціалізуються на інвестиційній діяльності. Деякі з них залучають інвестиції з провідних країн світу та перенаправляють їх у різні держави. Інші офшори створюють належні умови для тих, хто бажає отримати право на проживання в цих офшорних юрисдикціях, придбавши в них нерухомість. Зазвичай, від заявника не вимагаються документи про легальність інвестованих коштів. У ряді країн створюються вільні економічні зони, які мають значні податкові й інші преференції.

Інвестиційні офшорні юрисдикції характеризуються, насамперед, пільговими податковими умовами залучення іноземного капіталу в країну (залежну юрисдикцію). Ці кошти можуть використовуватися як для реінвестування в інші держави, так і для прискореного розвитку окремих територій приймаючої країни, які відстають у розвитку або постраждали від стихійних лих чи воєн, за допомогою створення різних видів спеціальних економічних зон.

Можна виокремити такі види інвестиційних офшорів:
1) класичні інвестиційні офшори (посередники в залученні та спрямуванні інвестицій в інші країни); 2) держави (залежні юрисдикції) з

інвестиційними спеціальними економічними зонами в різних формах;
3) держави (залежні юрисдикції), які пропонують різні умови проживання (або навіть громадянство) за певні інвестиції в їхню економіку.

Більшість інвестиційних офшорних зон має відносно прості вимоги з ліцензування й регулювання діяльності інвестиційних офшорних компаній. Багато інвестиційних офшорних юрисдикцій стягують певні податки, проте це не податок на прибуток узагалі, або стягують його лише з певних категорій доходу чи нижчий, ніж у тій країні, де платники є податковими резидентами. Відсутність податку на прибуток, зазвичай, є частиною політики залучення іноземного капіталу. У низці інвестиційних офшорів застосовують і таку форму, як звільнення від ПДВ частини митних платежів для інвестиційних товарів.

Певний рівень секретності також властивий для інвестиційних офшорних юрисдикцій, як і для окремих країн. Проте більшість держав не захищає цю інформацію від розслідування правоохоронними органами іноземної країни, особливо коли розслідування здійснюється відповідно до міжнародних договорів. Особливість інвестиційних офшорних юрисдикцій – наявність надмірно жорстких правил захисту комерційної таємниці. Офшорні інвестиційні юрисдикції мають, зазвичай, систему подвійного валютного контролю. У її основі – відмінність між резидентами й нерезидентами, а також між національною та іноземною валютами. Загальне правило – резиденти піддаються валютному контролю, а нерезиденти – ні. Проте нерезиденти піддаються звичайному контролю стосовно місцевої валюти. Із компанією, створеною в офшорній юрисдикції, що належить нерезидентам і виконує свою діяльність зовні юрисдикції, поводяться як із нерезидентом із погляду валютного контролю. Використання інвестиційних офшорів для юридичних осіб дає можливість розміщувати капітал у твердій валюті в надійних банках стабільної країни.

Більшість інвестиційних офшорних юрисдикцій мають надійні засоби зв'язку (телефонні, кабельні та телексні послуги зв'язку, а також Інтернет для їх з'єднання з іншими країнами). Багато хто має також регулярний повітряний зв'язок із провідними державами світу.

2. Особливості інвестиційної офшорної діяльності на Гібралтарі та в Ірландії.

2.1. Гібралтар.

Гібралтар вважають типовою європейською офшорною юрисдикцією. Усі зареєстровані тут іноземні «пільгові» компанії платять дуже низькі податки. Ці компанії зобов'язані відповідати стандартним офшорним вимогам: їхніми власниками не можуть бути місцеві резиденти, а самі компанії позбавлені права вести господарську діяльність на території півострова.

Відповідно до законодавства Гібралтару лише підприємства, що належать її резидентам, підлягають оподаткуванню на Гібралтарі. Отже, практично про всі компанії, зареєстровані в Гібралтарі іноземними юридичними й фізичними особами, можна говорити як про офшорні (нерезидентні). Центри управління та контролю, а також банківські рахунки офшорних компаній, зазвичай, розміщені поза Гібралтаром.

Практично всі офшорні гібралтарські підприємства функціонують як компанії, які звільнені від усіх податків і зборів на Гібралтарі, уключаючи податок на дивіденди, що виплачуються директорам й акціонерам офшорної компанії та характеризуються тим, що: мінімально необхідний для реєстрації акціонерний капітал компанії дорівнює 100 англійських ф. ст; у компанії може бути один акціонер (фізична або юридична особа) й один директор, дозволено випуск лише іменних акцій; компанія зобов'язана мати секретаря (фізична або юридична особа). Або один із директорів, або секретар компанії зобов'язаний бути резидентом Гібралтару. При цьому директор не має права бути одночасно секретарем компанії; компанія не має права вести бізнес із

резидентами
але може мати тут свій офіс.

Гібралтару,

2.2. Ірландія.

Ірландія - дуже приваблива країна для іноземних інвесторів, які використовують її для ухиляння від оподаткування у своїх державах. В Ірландії діє спеціальний пільговий режим для іноземних фінансових й інвестиційних компаній. Офшорні компанії мають право вести діяльність на території Ірландії, водночас вони зберігають пільги, які звільняють їх від податків на доходи, отримані за кордоном. За законами держави, ірландська компанія, яка виконує діяльність за кордоном, може бути визнана нерезидентською й звільнена від податків, якщо її акціонери та директори є нерезидентами Ірландії.

Разом із нерезидентськими компаніями з обмеженою відповідальністю існує можливість створення офшорних компаній із необмеженою відповідальністю. У компанії з обмеженою відповідальністю мають бути щонайменше два акціонери, причому акціонер одночасно може бути й секретарем компанії. Список власників компаній вносять до реєстру акціонерів.

Ірландія уклала 15 договорів про усунення подвійного оподаткування. Крім того, підписані інші податкові угоди з країнами, відповідно до яких від податку в момент його отримання в Ірландії майже цілком звільнені відсотки, рентні платежі за володіння літаками й нерухомістю, коли їх здають у користування. Такі договори укладені з Бельгією, Німеччиною, Данією, Люксембургом, великою Британією, Норвегією, Швецією, Швейцарією, Росією.

3. Особливості інвестиційної офшорної діяльності в Швейцарії та Люксембурзі.

3.1. Швейцарія.

Швейцарію відносять до нетипових європейських офшорів. Податкові переваги для іноземних інвесторів у країні полягають у тому, що в деяких кантонах Швейцарії існує можливість зареєструвати компанію, оподатковувану лише федеральним податком, який набагато нижчий, ніж муніципальний та кантональний. Податкова конкуренція між кантонами у Швейцарії має такі наслідки: платники податків переміщуються країною, обираючи регіон із найнижчими податками; держава є також привабливою для інвесторів із країн, де податки вищі, ніж у Швейцарії (насамперед із Німеччини).

Найвигіднішими за оподаткуванням у Швейцарії є холдингові та доміціарні компанії. Холдинговою компанією вважають підприємство, діяльність якого полягає винятково чи переважно в участі в прибутку інших компаній і не менше 75% доходів якого становлять надходження під участі в прибутку інших юридичних осіб. У більшості кантонів холдингові компанії мають такі привілеї: пільги із загальнообов'язкових податків; зниження базового розміру капіталу; зменшення пропорційного податку з капіталу, можливе навіть повне звільнення від федерального податку на прибуток. Майже всі кантони звільняють холдингові компанії від кантональних і муніципальних податків на прибуток.

Доміціарною компанією є швейцарське підприємство, кероване з-за кордону, яке не має власного офісу й службовців у Швейцарії, не займається конкретною комерційною діяльністю на її території. Однак доміціарним компаніям дозволено мати у Швейцарії поштову адресу (поштову скриньку), тому за юридичним статусом вони майже не відрізняються від офшорних нерезидентних компаній. Вони, як і холдинги, не сплачують кантональних податків на прибуток, а кантональний податок із капіталу сплачують за зниженою ставкою.

3.2. Люксембург.

Створити в Люксембурзі офшорну фірму не складає великих труднощів. Якщо компанія отримала статус кваліфікованої холдингової компанії, то вона звільняється від сплати прибуткового податку. Дозволено мати номінальних акціонерів, а мінімальна кількість – один. Збори акціонерів проводять раз у рік на території країни. Звіт про доходи надається раз на квартал. Директорами можуть бути як резиденти, так і нерезиденти.

Податкові пільги уможливили залучити до Люксембургу багато іноземних компаній, зокрема у вигляді інвестиційних фондів. Банківська таємниця дотримується неухильно, уся інформація про рахунки та аудиторські перевірки не може бути використана проти клієнтів. Але для того, щоб уникнути «відмивання» грошей у банках Люксембургу, у них посилено процедуру ідентифікації власника рахунка. Водночас факти підозрілої поведінки клієнтів не розголошуються. При розголошенні конфіденційної інформації винних можуть жорстко покарати.

Люксембург як офшор – це приваблива юрисдикція також для заснування міжнародних спільних фондів (у тому числі інвестиційних) і холдингів. У Люксембурзі можна зареєструвати три типи компаній – класичну холдингову, звичайну люксембурзьку, торгову (промислову). Найчастіше для оптимізації податкових витрат використовують перші два види компаній. Класичну холдингову компанію реєструють у вигляді товариства закритого типу щонайменше з двома акціонерами. Статутний капітал компанії повністю сплачується в тому випадку, коли реєструється компанія відкритого типу.

4. Особливості інвестиційної офшорної діяльності на Кіпрі та на Мальті.

4.1. Кіпр.

Країна після вступу до ЄС у 2004 р. не вважається офшором, хоча багато країн вносять її у свої «чорні» списки, оскільки на Кіпрі існує пільгове оподаткування низки типів компаній.

Під тиском Європейського Союзу Кіпр у 2003 р. скасував реєстрацію міжнародних компаній. Тепер у країні не існує поділу на міжнародні (офшорні) та місцеві (кіпрські) компанії. Усі компанії Кіпру реєструються згідно з єдиним Законом про компанії. Для міжнародного податкового планування найбільше реєструють фірми у формі компанії з обмеженою відповідальністю. Усі інкорпоровані на Кіпрі компанії зобов'язані подавати реєстраційним та податковим органам країни щорічну фінансову звітність, згідно з якою складають податкову декларацію й сплачують корпоративний податок у розмірі 10 %. Нерезиденти Кіпру (компанії та фізичні особи), місце проживання чи управління яких перебуває за межами цієї держави, також підлягають оподаткуванню на Кіпрі, але в межах тих доходів, які отримані з кіпрських джерел.

Зараз вимоги банків Кіпру до розкриття інформації про бенефіціарів стали більш жорсткими, тому сьогодні кіпрські компанії переважно використовуються для різних цілей податкового планування, захисту активів, побудови різного рівня холдингових й інвестиційних структур, оптимізації фінансових потоків.

Серед основних переваг, які донедавна отримували власники компаній у разі їх реєстрації на Кіпрі були: значні податкові пільги, низька вартість реєстрації та обслуговування бізнес-компаній (від 2500 до 3350 дол. США), вільні перекази в іноземній валюті, наявність договорів про уникнення подвійного оподаткування із 34 державами.

4.2. Мальта.

Мальта, незважаючи на поступову ліквідацію статусу офшорного центру у зв'язку з вступом до ЄС у 2004 р., становить інтерес у міжнародному

податковому плануванню як юрисдикція резидентства холдингових компаній, особливо тих, котрі входять у структури ТНК.

Законодавство Мальти дає змогу засновувати в державі підприємства різноманітних організаційно-правових форм, із погляду потенційного іноземного інвестора можуть бути виокремлені такі, як: Private limited company – закрита компанія з обмеженою відповідальністю; Shipping company – судноплавна компанія; Partnership – партнерство; Trust-траст.

Закрита компанія з обмеженою відповідальністю може бути організована однією фізичною або юридичною особою й характеризується таким чином: якщо всі акціонери компанії – резиденти Мальти, то мінімальний сплачений капітал становить приблизно 1500 дол. США, 20 % якого повинно бути сплачено на момент реєстрації компанії на рахунок у місцевому банку; якщо компанія має акціонерів-нерезидентів Мальти, то мінімальний сплачений капітал становить близько 3000 дол. США, 50 % якого повинно бути сплачено на момент реєстрації компанії на рахунок у місцевому банку; прибуток компанії підпадає під оподаткування за ставкою, що дорівнює 35 %.

Мальтійська компанія, яка отримує дивіденди або дохід від приросту капіталу в іноземній холдинговій компанії з її участю, має можливість на обирати один із таких двох варіантів оподаткування таких доходів:

1) застосувати режим «звільнення від участі», відповідно до якого дивіденди або дохід від приросту капіталу отримують звільнення від оподаткування на Мальті; 2) включати дохід від приросту капіталу й дивіденди від холдингової участі в сукупний оподаткований прибуток компанії та платити з нього податок за стандартною ставкою, що дорівнює 35 %.

На закінчення можна зробити наступні висновки.

Інвестиційні офшорні юрисдикції характеризуються, насамперед, пільговими податковими умовами залучення іноземного капіталу в країну. Ці кошти можуть використовуватися як для реінвестування в інші

держави, так і для прискореного розвитку окремих територій приймаючої країни, за допомогою створення різних видів спеціальних економічних зон.

Гібралтар вважають типовою європейською офшорною юрисдикцією. Усі зареєстровані тут іноземні «пільгові» компанії платять дуже низькі податки. Ці компанії зобов'язані відповідати стандартним офшорним вимогам: їхніми власниками не можуть бути місцеві резиденти, а самі компанії позбавлені права вести господарську діяльність на території півострова. Ірландія належить до нетипових офшорів. В Ірландії діє спеціальний пільговий режим для іноземних фінансових й інвестиційних компаній.

В Швейцарії податкові переваги для іноземних інвесторів полягають у тому, що в деяких кантонах існує можливість зареєструвати компанію, оподатковувану лише федеральним податком. Найвигіднішими за оподаткуванням у Швейцарії є холдингові та доміціарні компанії.

Люксембург як офшор – це приваблива юрисдикція для заснування міжнародних спільних фондів і холдингів. У Люксембурзі можна зареєструвати три типи компаній – класичну холдингову, звичайну люксембурзьку, торгову (промислову).

На Кіпрі існує пільгове оподаткування низки типів компаній. Усі інкорпоровані на Кіпрі компанії зобов'язані подавати реєстраційним та податковим органам країни щорічну фінансову звітність, згідно з якою складають податкову декларацію й сплачують зараз корпоративний податок у розмірі 12,5 % (до 2013 р. було 10 %).

Мальта становить інтерес у міжнародному податковому плануванні насамперед як юрисдикція резидентства холдингових компаній.

Контрольні запитання.

1. Чим характеризуються інвестиційні офшорні юрисдикції?
2. В чому полягає фінансова привабливість Ірландії?
3. В чому полягає фінансова привабливість окремих кантонів Швейцарії?
4. Для яких компаній Люксембург привабливий як фінансовий офшор?
5. Чому Кіпр є привабливим для українських заможних громадян?
6. Для яких компаній Мальта становить інтерес у міжнародному податковому плануванні?

Тема 6. Особливості діяльності інвестиційних спеціальних зон в Європі

1. Особливості діяльності інвестиційної СЕЗ на Мадейрі.
2. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ в Польщі.
3. Особливості діяльності інвестиційної СЕЗ у Литві.
4. Особливості діяльності інвестиційної СЕЗ у Болгарії.

1. Особливості діяльності інвестиційної СЕЗ на Мадейрі.

Мадейра - це група островів, розкиданих на площі понад 5000 кв. км в Атлантичному океані, а також складова частина Португалії, що входить до ЄС. Населення цієї юрисдикції - близько 350 тис. осіб, столиця - місто Фуншал, біля якого створено вільну економічну зону (ВЕЗ) для залучення іноземних інвестицій. У 80-х роках ХХ ст. біля Фуншалу побудовано глибоководний порт та створено виробничу зону вільної торгівлі. У подальшому концепцію її функціонування суттєво розширено, а на її базі створено офшорний центр (Міжнародний бізнесцентр), який уключає чотири частини: зону вільної торгівлі для компаній виробничого сектору; центр міжнародних послуг, який не має чітко визначених кордонів, але пропонує компаніям відповідного профілю розміщуватися в будь-якому місці Мадейри та використовувати податкові пільги зони вільної торгівлі; офшорний фінансовий центр, що забезпечує діяльність банків, трастових компаній та інших компаній, що займаються фінансовою діяльністю; Морський реєстр Мадейри, призначений для суден і судноплавних компаній.

На сьогодні понад 4000 підприємств отримали ліцензію на діяльність у межах зони вільної торгівлі (уключаючи 50 лише у фінансовому центрі). У ній створено близько 5000 робочих місць. Товари та сировина, що імпортуються до зони вільної торгівлі, не обкладаються імпортомним митом, а експортовані з цієї зони товари не підлягають обкладанню податками на загальноєвропейському ринку, за винятком тієї частини, яка вироблена за межами ЄС. На зону також не розповсюджуються імпорتنі квоти Європейського Союзу. Крім того, підприємства зони мають доступ до субсидій ЄС. Зараз Європейський Союз

оплачує 50 % витрат на навчання персоналу в окремих галузях та до 50 % - пов'язаних із придбанням технологій із низькими енерговитратами.

Португалія уклала близько 30 договорів про уникнення подвійного оподаткування, що разом із Міжнародним бізнес-центром на Мадейрі може призвести до збереження низьких ставок оподаткування багатьох видів торгової та комерційної діяльності в цій юрисдикції. Крім того, на Мадейрі діє весь комплекс законів проти відмивання грошей, що рятує її від репутації центру кримінальної діяльності.

Мадейра - привабливий офшор для тих інвесторів, які хочуть мати доступ до ринків ЄС, але одночасно готові дотримуватися законів Португалії та Європейського Союзу. Присвоєння компанії з Мадейри номера ПДВ означає безперешкодний доступ до ринків ЄС. Компанія, яка отримала ліцензію на діяльність у зоні вільної торгівлі, сплачує ПДВ у розмірі 12 %, що значно менше, ніж у Португалії та інших країнах Європейського Союзу.

Угоди про уникнення подвійного оподаткування підписано з такими країнами, як Австрія, Бельгія, Бразилія, Болгарія, Велика Британія, Венесуела, Німеччина, Данія, Індія, Ірландія, Італія, Канада, Латвія, Литва, Маврикій, Мальта, Мозамбік, Норвегія, Іспанія, Росія, Сингапур, Словаччина, США, Чехія, Фінляндія, Францією, Швейцарією, Швецією, Естонією, а також з Україною.

Оскільки Мадейра є частиною Португалії, то оподаткування приватних осіб повністю відповідає португальській системі. Ставка ПДВ на Мадейрі становить 12 %. Стандартні ставки корпоративного податку в офшорі складають 36 %. Водночас офшорні компанії, які працюють на Мадейрі, мають значні пільги з цього та інших податків. Так, недавно їх звільнено від сплати корпоративного податку на прибуток, податків на приріст капіталу, прибуток від інвестицій, на дарування та спадщину й багатьох інших зборів і платежів[3].

Створити та володіти офшорною компанією може будь-хто за наявності коштів на це: послуги юридичної компанії, яка візьме на себе всі функції зі створення офшору, коштують 5-6 тис. дол. США одноразової виплати та ще

потрібно за неї щорічно сплачувати 2-4 тис. дол. США. Крім того, залежно від того, яку компанію планується створити, засновнику потрібно мати від 5 до 50 тис. євро для внесення в мінімальний статутний капітал.

Усі компанії Мадейри повинні включати в назву слова, що характеризують вид їхньої діяльності. Закон, який прийнято в 1995 р., дозволяє іноземні назви компаній, що діють у вільній торговій зоні Мадейри (за деякими винятками). Усі компанії Мадейри звільнено від сплати прибуткового податку на діяльність, що виконується за межами юрисдикції (та Португалії загалом). Компанії, зареєстровані у 2001-2002 рр., сплачують корпоративний податок за ставкою 1 %, у 2003-2004 рр. – за ставкою 2 %, у 2005-2006 рр. – 3 %.

Ltd-компанії (компанії з обмеженою відповідальністю) дозволено будь-яку не заборонену законодавством діяльність. Компанії Мадейри не можуть займатися такими видами бізнесу, не отримавши на це ліцензії, як банківські й фінансові послуги, страхування, перестрахування, заснування фондів, операції з нерухомістю. Термін реєстрації компанії – 20 днів із моменту надання всіх необхідних документів. Під час реєстрації обов'язкова присутність усіх засновників компанії. Меморандум про створення компанії реєструється в Комерційному реєстрі Мадейри.

Мінімальний статутний капітал компанії - 5000 євро. До моменту реєстрації компанії в місцевому банку повинно бути депоновано не менше 50 % статутного капіталу. Розмір частки кожного співзасновника повинен становити не менше ніж 100 євро. Адреса офісу компанії надається реєстраційним агентом і він повинен перебувати на території юрисдикції. Ця адреса використовується лише для отримання поштової кореспонденції з органів державної влади та для збереження необхідної фінансової звітності.

Компанія не емітує класичні акції офшорної компанії. Акції офшорної компанії на пред'явника й без номінальної вартості заборонені. Дозволено володіння акціями за трастовою угодою. Акціонерами компанії можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які є резидентами будь-якої країни світу. Мінімальна кількість акціонерів - двоє.

Директором офшорної компанії може бути лише фізична особа, яка є резидентом будь-якої країни світу. Мінімальна кількість директорів - один. Потрібне щорічне проведення зборів акціонерів (власників) на території Мадейри, а збори директорів дозволено проводити в будь-якій державі світу.

Прізвища та адреси акціонерів і директорів, розміри частки акціонерів, статутного фонду публікують у спеціалізованому виданні. Компанія здійснює стандартний бухгалтерський і фінансовий облік. Усю звітність потрібно надати владі до 31 травня. Щорічне продовження статусу компанії, зареєстрованої в Регістрі Мадейри, коштує 1500 євро. Ця сума може бути зменшена до 1000 євро, якщо адміністративне та оперативне управління поточними комерційними справами компанії здійснюється за допомогою місцевого ліцензованого агента - компанії, яка є резидентом Мадейри. Компанія повинна мати щонайменше один поточний розрахунковий рахунок у місцевому банку, а загальну кількість рахунків не обмежено. Законом забезпечено конфіденційність інформації про банківські операції компанії. Водночас про всі трансферти понад 5000 євро потрібно повідомляти Національний банк Португалії.

2. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ в Польщі.

Спеціальні економічні зони (СЕЗ) у Польщі використовуються насамперед як інструмент регіонального вирівнювання, стимулювання розвитку відсталих регіонів, у яких, згідно з нормативами ЄС, щодо надання регіональної допомоги обсяг ВВП на душу населення не перевищує 75 % по країні. Більшість прямих іноземних інвестицій провідних світових корпорацій, які надходять у Польщу й спрямовуються у виробничий сектор, розміщуються саме на територіях цих зон. СЕЗ являють собою виділені в адміністративному плані частини території країни, призначені для ведення на них економічної діяльності суб'єктами господарювання на більш привабливих умовах. Підприємці, які виявили бажання працювати в СЕЗ, повинні отримати спеціальний дозвіл на ведення такої діяльності.

Основними законодавчими актами, які унормовують діяльність СЕЗ у Польщі є закони від 20 жовтня 1994 р. та від 30 квітня 2004 р., підприємцям у цих зонах надається державна допомога у вигляді таких пільг: звільнення від податку на прибуток (для юридичних осіб), податку на доходи (для фізичних осіб), місцевих податків та зборів, зокрема від земельного податку й податку на нерухоме майно; установлення пільгових цін на придбання земельних ділянок із повністю підготовленою інфраструктурою для виробництва (чого так не вистачає в Україні для залучення як іноземних, так і українських інвесторів); надання безкоштовних адміністративних послуг щодо реєстрації та ведення бізнесу, дотації на працевлаштування безробітних тощо. Кожен підприємець може одночасно використовувати різні форми державної допомоги, але її загальна сума не може перевищувати максимально допустимого розміру, установленого державою для окремо взятого регіону. На наше переконання, це робиться для того, щоб уникнути нездорової конкуренції між регіонами, що проявилось в Угорщині.

Про ефективність спеціальних економічних зон можна довідатися на прикладі СЕЗ у містечку Ольштинек Вармінсько-Мазурського воєводства, яке нараховує близько 14 тис. жителів. Це - бідна гміна, тому тут створили СЕЗ, яка діятиме до 2030 р. (згідно з вимогами ЄС). В Ольштинку зареєстровано та діє підрозділ найбільшого в Європі концерну «Мастекс», що займається переробкою фруктів, виробництвом макаронів, соків. Він експортує свою продукцію в різні країни світу, забезпечуючи роботою багатьох жителів півсотні сіл та хуторів, об'єднаних у гміну Ольштинек. Для отримання коштів із фондів ЄС на розв'язання проблем сміття гміна Ольштинек об'єдналася з 19 гмінами інших воєводств та подала до відповідних органів ЄС проект із будівництва заводу з переробки сміття. Це приклад того, як потрібно працювати над екологічними проектами, що подаються на залучення грантів окремими громадами з України. А на допомогу країнам Східного партнерства (зокрема й Україні) у 2016 р. ЄС виділив 1 млрд євро.

Податкова система Польщі складається з 11 видів податків. Вони тут поділяються на прямі й непрямі. Прямі податки стосуються персонального доходу, прибутків чи майна. Із 01.05.2004 р. (після входження Польщі до ЄС) ПДВ на низку товарів і послуг підвищено до 22 % (згідно з нормативами ЄС), а пізніше – до 23 %, щоб знизити бюджетний дефіцит.

Податок на нерухомість підпадає під дію Акта про місцеві податки та збори. Законодавча основа оцінки суми податку також уключає резолюції ради гміни. Податок на нерухомість зобов'язані сплачувати фізичні, юридичні особи та підприємства без статусу юридичної особи. Відповідно до зазначеного Акта об'єктом оподаткування є одиниця майна, приватна власність або безстроковий документ на нерухомість, а також майно чи приватна власність об'єктів будівництва, які безпосередньо не пов'язані із землею. База оподаткування житлової одиниці - її корисна площа (у квадратних метрах); для будівлі - це вартість, яка становить основу для розрахунку амортизації й фіксованих доходів економічної особи; для землі - її площа. Суми ставок податку у сфері статутної компетенції встановлюються для окремого податкового року радою гміни прийняттям відповідної резолюції. Змінилися також спосіб оцінки податку та кінцеві терміни сплати. Для фізичних осіб оцінка проводиться згідно з рішенням відповідних податкових органів, для юридичних - за допомогою самооцінки.

Податок зі спадщини та дарування регулюється Актом про спадщину та дарування. Об'єктами оподаткування є також ті об'єкти, що розміщені за кордоном, чи права власності яких реалізуються за кордоном, якщо на момент передачі спадщини чи укладення контракту особа, котра їх отримує, є громадянином Польщі або має постійне місце проживання в Польщі. База оподаткування - вартість отриманих речей чи прав власності після утримання позик та зобов'язань (чиста вартість, яка встановлюється відповідно до ситуації і прав власності на день отримання) та ринкові ціни на день створення податкового зобов'язання. Сума встановлюється залежно від податкової групи, до якої належить особаотримувач. Віднесення до однієї з трьох податкових

груп відбувається відповідно до особистих відносин між особою-отримувачем та особою, від якої отримуються речі й права власності. Під час установаження суми податку застосовують звільнені від оподаткування суми й податкову шкалу, що діють на день створення податкового зобов'язання. Звільнена від оподаткування сума й вартість речей та прав власності в податковій шкалі, визначеній Статутом, підлягають переоцінці.

3. Особливості діяльності інвестиційної СЕЗ у Литві.

Литовським та іноземним підприємствам дозволено розвивати підприємницьку діяльність двох вільних економічних зон у Клайпеді та Каунасі.

Для підприємств ВЕЗ передбачено такі пільги: якщо розмір інвестицій досяг суми 1 млн євро та якщо не менше 75 % доходів підприємства за той податковий період, у який досягнуто рівня 1 млн євро, склали доходи від діяльності з виробництва, обробки, переробки, складування, оптової торгівлі складованими в СЕЗ товарами чи від надання послуг, пов'язаних із виконуваною у вільній зоні діяльністю, підприємство на шість податкових періодів звільняється від податку на прибуток, а протягом 10 - щодо нього використовується зменшена на 50 % ставка податку на прибуток; ці підприємства також можуть не обкладатися податком на додану вартість, податком у дорожній фонд та на нерухоме майно, незалежно від розміру інвестиції в підприємство СЕЗ. Вказані та інші пільги підприємствам у СЕЗ дали змогу зменшити безробіття в державі та призупинити міграцію з країни.

Більшість муніципалітетів Литви пропонують знижки щодо сплати земельного податку та інколи надають фінансову підтримку підприємництву за створення робочих місць.

В країні існують пільги для малих і середніх підприємств. Так, підприємство, загальний дохід якого протягом податкового періоду не перевищував 288 620 євро та з кількістю працівників не більше 10 осіб, має право до суми 7240 євро прибутку використовувати ставку податку на прибуток

у розмірі 0 %, а до залишкової частини прибутку – стандартну ставку податку в розмірі 15 %.

4. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ у Болгарії.

Болгарія має шість вільних економічних зон у формі зон вільної торгівлі: Свіленград (із 1988 р.), Відін (із 1988 р.), Русе (із 1989 р.), Бургас (із 1989 р.), Пловдив (із 1989 р.), Драгоман (із 1991 р., діє з 1993 р.). Усі ці зони розміщені на стратегічних транспортних вузлах, аби сприяти прискореному транспортуванню товарів у сусідні країни. Зони вільної торгівлі є в містах Відін і Русе. Інші зони вільної торгівлі розміщені на кордоні Болгарії з Сербією, на кордоні країни з Туреччиною й у регіоні міста Пловдива. Це друге за розмірами місто в Болгарії, воно має власний аеропорт. Ще одна зона вільної торгівлі розміщена в Бургасі, неподалік від великого чорноморського порту Болгарії. Діяльність зон вільної торгівлі включає, крім іншого, зручний обмін валюти, можливість переказу доходів за кордон без будь-яких обмежень й організаційну структуру, при якій інвестору не потрібно вести переговори через місцеву владу.

ВЕЗ «Драгоман» - найменш розвинута зона в Болгарії. У її створенні брав участь муніципалітет міста Драгомана у вигляді придбання частки у створеному акціонерному товаристві, а також у наданні у використання муніципальної землі на термін 50 років. Крім того, в акті про створення зони, передбачена можливість придбання акцій іноземними особами в розмірі до 33 % статутного фонду.

У Болгарії також створено 14 зон промислового типу, у яких виконують свою діяльність місцеві та іноземні інвестори. Крім того, існують інші зони з готовою інфраструктурою, що спроможні прийняти нові інвестиції (21 зона), а також близько 27 зон промислового типу перебувають на стадії розвитку. Увіз та вивіз товарів, а також послуги, що надаються іноземним державам або на їхню користь та пов'язані з виробничою, торговою чи іншою господарською діяльністю в зоні, звільняються від мита й ПДВ[5]. Це правило стосується також обміну товарами чи послугами між ВЕЗ та іншою територією країни.

Звільнення від мита, податків, зборів й акцизів не розповсюджується на алкогольні напої та тютюнові вироби, що є предметом господарської діяльності в зоні. Зокрема, у зв'язку з прийняттям вищевказаних правил стосовно підакцизної продукції (алкогольні й тютюнові вироби, нафтопродукти) кількість клієнтів зони Русе поступово скорочується. Для подолання корупції на митниці уряд країни найняв іноземне агентство. Відповідно, весь топ-менеджмент на болгарській митниці став іноземним. Результат перевершив усі очікування, оскільки надходження від митниці до бюджету Болгарії зросли в рази.

У цілому Болгарія вважається країною, яка має функціональну ринкову економіку, це визнано США та іншими провідними державами світу. Однак поки країна перебуває на шляху до реальної інтеграції в Європейський Союз, ще існують певні труднощі під час реалізації підприємницької діяльності. Комісія Європейського Союзу висловила думку про необхідність уведення в силу законодавства щодо захисту прав інтелектуальної та індустріальної власності.

Притоку іноземних інвестицій у країну сприяє й сприятлива податкова система. Зокрема, через це значна частина бізнесменів Греції перевела свій бізнес у Болгарію. Усі громадяни Болгарії сплачують податки на доходи як службовці та як особи вільних професій. У випадку, коли фізичні особи є постійними резидентами Болгарії, податок стягується як із доходів, отриманих у Болгарії, так і за її межами. У Болгарії лінійний податок на доходи фізичних осіб із 2007 р. дорівнює 10 %. Ставка податку із корпорацій становить 10%. Спеціальні податкові ставки застосовуються для компаній, що виконують страхову діяльність, а також для тих, що займаються гральним бізнесом. Ставка ПДВ у Болгарії становить 20%. ПДВ стягується з активів і послуг, наданих у цій країні, а також із товарів, що імпортуються. Експорт товарів і послуг не обкладається податком на додану вартість. Прибуток від фінансових послуг, таких як страхування й банківські послуги, також звільняється від сплати ПДВ. Юридичні консультації звільняються від сплати ПДВ за наявності певних умов,

обумовлених законом. Працедавець зобов'язується вираховувати певну суму податку із прибутку працівників і робити внески у фонд соціального страхування.

У Болгарії від оподаткування звільнюються такі види доходів громадян: прибуток від продажу житлових приміщень й автомобілів, за наявності умов, обумовлених у законодавстві; дохід від продажу цінних паперів; відсотки, отримані фізичними особами за вкладками в місцеві комерційні банки; державна дитяча допомога; гранти, що надаються студентам-резидентам Болгарії, які навчаються в країні й за її межами; виграші від лотерей та азартних ігор; державні нагороди за роботи в галузі культури; прибуток від продажу активів, отриманий у спадщину чи в подарунок; робочий одяг й уніформа, що надаються службовцю безкоштовно; квитки за проїзд до місця роботи, що надаються службовцю роботодавцем.

На закінчення, можна зробити наступні висновки.

Мадейра - привабливий офшор для тих інвесторів, які хочуть мати доступ до ринків ЄС, але одночасно готові дотримуватися законів Португалії та Європейського Союзу. Присвоєння компанії з Мадейри номера ПДВ означає безперешкодний доступ до ринків ЄС. Компанія, яка отримала ліцензію на діяльність у зоні вільної торгівлі на Мадейрі, сплачує ПДВ у розмірі 12 %, що значно менше, ніж у Португалії та інших країнах Європейського Союзу.

Спеціальні економічні зони (СЕЗ) у Польщі використовуються насамперед як інструмент регіонального вирівнювання, стимулювання розвитку відсталих регіонів, у яких, згідно з нормативами ЄС, щодо надання регіональної допомоги обсяг ВВП на душу населення не перевищує 75 % по країні. Більшість прямих іноземних інвестицій провідних світових корпорацій, які надходять до Польщі й спрямовуються у виробничий сектор, розміщуються саме на територіях цих зон.

Литовським та іноземним підприємствам дозволено розвивати підприємницьку діяльність двох вільних економічних зон у Клайпеді та

Каунасі. Для підприємств ВЕЗ передбачено низку пільг, насамперед податкових.

Болгарія має шість вільних економічних зон у формі зон вільної торгівлі та інших зон для залучення інвестицій. Усі ці зони розміщені на стратегічних транспортних вузлах, аби сприяти прискореному транспортуванню вироблених у Болгарії товарів у сусідні країни.

Контрольні запитання.

1. В чому полягає привабливість Мадейра для іноземних інвесторів?
2. Для чого біля міста Фуншал (Мадейра) було створено вільну економічну зону (ВЕЗ)?
3. Які умови створення СЕЗ у Польщі ви можете назвати?
4. Для яких цілей використовуються спеціальні економічні зони (СЕЗ) у Польщі?
5. У яких містах Литви литовським та іноземним підприємствам дозволено розвивати офшорну підприємницьку діяльність?
6. Скільки Болгарія має вільних економічних зон у формі зон вільної торгівлі?

Тема 7. Особливості діяльності інвестиційних спеціальних зон в Азії.

1. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ в Китаї.
2. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Республіці Корея.
3. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ у Малайзії (на прикладі острова Лабуан).
4. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ в Об'єднаних Арабських Еміратах.

1. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ в Китаї.

Велику роль у підйомі економіки КНР відіграла зовнішньоекономічна політика уряду. Для стимулювання надходжень іноземного капіталу в КНР із 1979 р. створюються так звані спеціальні економічні зони (СЕЗ) - компактні, замкнуті ареали в приморській смузі. Іноземні й спільні підприємства СЕЗ користуються певними пільгами, зокрема безмитним увозом сировини та продукції, низькими податками на прибуток. У країні існує п'ять великих СЕЗ: Шеньчжень, Чжухай, Шаньтоу, Сяомінь і о. Хайнань. Поруч із СЕЗ і на інших територіях діють різні ступені відкритості: деякі міста (14 портів), зони технікоекономічного розвитку в приморських містах, приморські райони в дельтах рік Янцзи й Чжуцзян, на півдні провінції Фуцзянь. Так, ВЕЗ «Шенчжень», яка зараз нараховує кілька мільйонів жителів і виробляє багато видів найсучаснішої продукції, створена на місці колишнього села з населенням 5 тис. осіб. У цю зону перенесено значну частину виробництва із Гонконгу, оскільки вона лежить поруч із ним та має вільні земельні та виробничі площі. Загалом, у КНР створено до 20 тис. спільних підприємств з іноземним капіталом у 30 млрд дол. Китай посідає друге місце у світі (після США) за щорічними обсягами залучення іноземних інвестицій, сума яких (у т. ч. кредитів) сягає до 65 млрд дол. Накопичені за роки реформ іноземні інвестиції досягли 220 млрд дол.

Щоб заохотити іноземних інвесторів активніше вкладати кошти в розвиток виробництва, Китай вирішив фінансово заохочувати й створення в КНР регіональних штаб-квартир транснаціональних корпорацій. Ті ТНК, які

вирішать створити свою регіональну штаб-квартиру в китайській столиці, отримають від уряду Китаю разову виплату в розмірі від 5 до 19 млн юанів (0,7–1,5 млн дол.). Крім того, штаб-квартири, зареєстровані в Пекіні або перенесені з інших районів у Пекін після 01 січня 2009 р., отримають допомогу на будівництво службових будівель або придбання офісів у розмірі 1 тис. юанів за кв. м офісного приміщення (але не більше ніж за 5 тис. кв. м загальної площі). Створення штаб-квартир великих компаній у тому чи іншому мегаполісі КНР створює стимул для розвитку регіональної економіки, зростання кількості робочих місць, а також підвищення конкурентоспроможності міста. На середину 2009 р. в Пекіні було зареєстровано 41 штабквартиру транснаціональних корпорацій у сфері електроніки, зв'язку й машинобудування, більшість із яких - із Японії, США, Європи й Республіки Кореї. Інше китайське місто - Шанхай - ще у 2008 р. задалося метою протягом наступних п'яти років потроїти кількість штаб-квартир, розміщених у місті.

У спеціальних економічних зонах КНР пільги із прибуткового податку зі спільних підприємств становлять 15 %, замість 33 % донедавна на решті території КНР. Із переведених за кордон прибутків утримується прибутковий податок у розмірі 15 %. Підприємства з іноземними інвестиціями, що зайняті в матеріальному виробництві та виконують виробничу діяльність у прибережних відкритих економічних регіонах, оподатковуються за ставкою 24 %. Зональний податок на землекористування коливається від одного до 10 юанів за одну сотку і надходить у загальнонаціональний фонд відродження родючості землі. Податок на продаж продукції сплачується залежно від розміру, обсягу й виду реалізованої продукції та становить 2–10 %.

Непряме оподаткування в Китаї представлене податком на додану вартість, базова ставка якого - 17 %. Експортна продукція від ПДВ звільнена. Для товарів народного споживання першої необхідності, сільськогосподарської продукції, комунальних послуг застосовують знижену ставку ПДВ - 13 %.

Акцизами обкладають алкогольні напої, тютюн, бензин, ювелірні вироби, косметику, легкові автомобілі.

Досить складною проблемою у використанні податкових пільг вважають проблему їх надання різним суб'єктам інноваційної діяльності. Протягом тривалого періоду для Китаю було характерне використання двох концепцій щодо диференціації суб'єктів інноваційної діяльності. При цьому виділялися високотехнологічні підприємства, які здійснюють розробку високих і нових технологій (хай-тек), та підприємства, орієнтовані переважно на впровадження прогресивних іноземних технологій і використання найсучаснішого обладнання, що породжувало для них різні правові наслідки в частині одержання податкових преференцій. Закон КНР «Про прибутковий податок з підприємств» від 16.03.2007 р. не надав другій групі підприємств будь-яких податкових пільг. Зі свого боку, із 01.01.2008 р. високотехнологічні підприємства, можливість створення яких у межах країни більше не пов'язана з територіальними обмеженнями, стали суб'єктами оподаткування за пільговою ставкою 15 %. Однією з принципових умов надання названих податкових пільг у КНР є обов'язкова наявність у використанні та розпорядженні претендента на одержання податкових пільг власних матеріальних активів - технологій або інших об'єктів права інтелектуальної власності, які мають бути ключовими при виробництві товарів чи наданні послуг, що повинні бути зареєстровані в КНР. Згідно з новими вимогами, сфера використання нематеріальних активів має охоплювати в інтересах китайського ліцензіара територію не лише КНР, а й усіх інших країн, причому на строк не менше п'яти років. Така вимога Китаю сприймається достатньо неоднозначно та призводить до формування уявлення серед фахівців, що її наслідком стане фактична втрата підприємствами з іноземними інвестиціями можливості набуття статусу високотехнологічних підприємств, та, відповідно, одержання податкових пільг. Головна мета вказаних дій із боку КНР – розширення можливостей Китаю щодо завершення формування основ інноваційно-орієнтованої економіки до 2020 р., подолання розриву з провідними країнами в галузі науки й техніки, а на окремих напрямках

технологічного розвитку – вихід на лідируючі позиції у світі до 2050 р. Для цього в ст. 31 Закону КНР «Про прибутковий податок з підприємств» передбачено загальний механізм стимулювання венчурного інвестування, який передбачає опосередковане зменшення оподаткування, у певному розмірі від обсягу інвестиції у сфери, які визначаються не на розсуд інвестора, а визнаються державою як пріоритетні. Крім того, при здійсненні інвестиції в капітал китайських малих і середніх високотехнологічних підприємств на термін не менше двох років, венчурним компаніям надано право на віднесення до витрат частки від суми інвестицій, яка досягає 70 %.

Ці та інші заходи створюють сприятливі передумови для активізації трансферу технологій між підприємствами-резидентами щодо яких у Китаї запроваджено новий спеціальний режим оподаткування. Так, прибуток, одержаний такими суб'єктами інноваційної діяльності від здійснення трансферу технологій у розмірі до 5 млн китайських юанів (близько 730 тис. дол. США) протягом фінансового року виключаються із загальної суми оподатковуваного прибутку, а сума перевищення підлягає оподаткуванню за зниженою на 50 % загальною ставкою.

Загалом такі заходи повинні активізувати впровадження китайських нових і високих технологій для виробництва конкурентоспроможної продукції, що повинна не лише здійснюватися під всесвітньо відомими торговими марками, а й сприяти підвищенню якості китайських товарів, які активно експортуються на ринки майже всіх держав світу, але мають неоднозначну репутацію. Водночас, пандемія коронавірусу, яка розпочалася з КНР у 2020 р., призвела до того, що багато інвесторів із розвинутих країн почали виводити свої активи з Китаю, оскільки оголошений у цьому році китайською владою локдаун призвів до зупинки постачання багатьох комплектуючих для підприємств у розвинутих країнах, які були змушені призупинити свою діяльність.

2. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Республіці Корея.

Із 2003 р. Корея розвиває ВЕЗ у формі спеціальних економічних зон вільної торгівлі. Передбачено, що у 2020 р. південнокорейські СЕЗ стануть найбільш привабливими для іноземних інвесторів у світі. СЕЗ країни стають глобальними центрами міжнародного фінансування та розміщення штаб-квартир ТНК.

У Республіці Кореї діє шість СЕЗ:

1. СЕЗ «Ічхон» (із 2003 р.), що функціонуватиме до 2020 р. У цю зону вже залучено близько 400 млн дол. США інвестицій у 39 проектів.
2. СЕЗ «Бусан». У цю зону залучено близько 1564 млн дол. США інвестицій у 91 проект із 21 країни.
3. СЕЗ «Ганг» (із 2003 р.).
4. СЕЗ «Жовте море».
5. СЕЗ «Дегу».
6. СЕЗ «Сіменгеум / Гунсан».

У СЕЗ Кореї надаються, насамперед, податкові пільги для певних стратегічних галузей, особливо для тих, які спеціалізуються на інноваціях. СЕЗ країни пропонують зниження деяких податків, зокрема податку на бізнес, корпоративного податку та тарифів; деякі корпорації звільнені від податків у СЕЗ на 10 років. Особливі податкові пільги в Кореї існують для інвесторів. Зокрема, щодо національних податків (податок на заробітну плату, податок на прибуток) існує повна відміна протягом трьох років податку на операційні доходи, знижка в розмірі 50 % протягом наступних двох років із можливістю пролонгації. Крім того, існує повна відміна протягом п'яти років податку на імпорт капіталу. Щодо місцевих податків (на придбання майна, податок на майно), то існує повна відміна протягом трьох років, знижка в розмірі 50 % протягом наступних двох років із можливістю пролонгації.

Іноземні працівники та керівники також мають податкові пільги, які розповсюджуються на осіб, котрі працюють у корейських філіалах іноземних

фірм. Вони можуть обрати або звільнення на 30 % податку на загальний дохід, або фіксовану податкову ставку в розмірі 17 %.

При залученні передових технологій та інвестиції на суму понад 1 млн дол. у СЕЗ Кореї надаються такі пільги:

- звільнення від податків та орендної плати;
- придбання іноземним інвестором нерухомості може субсидуватися в розмірі її вартості;
- оплата купівлі нерухомості іноземним інвестором може бути розбита на 20 років;
- на 50 % від суми інвестиції при її розмірі понад 10 млн дол. США, може надаватися грошова субсидія (у розмірах не більше 5 млрд вон на одну компанію);
- може бути надана субсидія на оплату праці тому підприємству, де більше 20 осіб є найманими працівниками. Субсидії в розмірі 500 000 вон на місяць виплачуються до шестимісяців, а їх загальний ліміт - 500 млрд вон;
- може бути надана субсидія на освіту та навчання в розмірі 100 000-500 000 вон на місяць для кожного нового співробітника. Вони виплачуються до шести місяців, а їх загальний ліміт - 500 млрд вон.

3. Особливості діяльності інвестиційних СЕЗ у Малайзії (на прикладі острова Лабуан).

Малайзія належить до нетипових офшорів, що спеціалізуються на стимулюванні залучення іноземних інвестицій, створивши для цього спеціальну економічну зону на острові Лабуан. Нині в Малайзії існує 16 ініціатив, призначених спеціально для різних індустрій і видів діяльності, які країна хотіла б розвивати й просувати.

Із 1990 р. Лабуан (залежна федеральна територія Малайзії) має статус міжнародного офшорного центру. Офшорний бізнес на Лабуані має такі переваги: мінімальні витрати на обслуговування компаній; податок на прибуток – від 0 до 3 %. Офшорні компанії, які виконують неторгову діяльність, звільняються від цього податку. Банківська та страхова діяльність виконується

за ліцензією. Лабуан має домовленості з 48 державами про уникнення подвійного оподаткування; на ньому можна зареєструвати такі компанії: офшорну компанію, іноземну офшорну компанію, офшорне обмежене партнерство. Офшорні компанії не сплачують гербового збору; особливі податкові пільги на Лабуані мають холдинги. На Лабуані дозволено репатріацію доходів за низькими ставками. На острові забезпечується конфіденційність бізнесу. Забороненими видами діяльності на Лабуані є будь-які незаконні операції; морські вантажні перевезення та зберігання, транспортування й торгівля нафтою.

При веденні інвестиційної діяльності в Малайзії потрібно враховувати той факт, що в країні існують ісламські податки. Відповідно до Конституції Малайзії, яка належить до держав з ісламською економікою, усі питання, пов'язані з релігійними справами, перебувають у віданні штатів. У більшості штатів країни чинне законодавство розглядає такий ісламський податок, як закят, одним з обов'язкових податків. У кожному штаті питання закяту вирішуються місцевими ісламськими релігійними радами. Усю роботу з уніфікації закяту очолює відділ координації байт ал-мал при Департаменті ісламського розвитку Малайзії, який підпорядковано Прем'єр-міністру країни.

У Малайзії закят обкладають продукцію землеробства, товарні запаси, накопичення, інші матеріальні цінності, а також заробітну плату. Реальні доходи від збору закяту невеликі, оскільки особи, котрі відповідають за збір цього податку, не мають доступу до інформації про майно й доходи платників закяту. У Малайзії існують певні особливості в розподілі закяту. Засуджені та боржники не можуть отримувати кошти від закяту. Водночас ті, хто збирає зазначений податок, фінансуються із зібраних коштів. Крім закяту, у Малайзії давно встановлено як обов'язковий податок закят ал-фітр. Він являє собою різновид закяту з видимого майна. Цей податок зобов'язаний сплачувати не лише глава сім'ї, але й кожен дорослий член родини, який має певні статки. У Малайзії держава відповідає за збір і розподіл закяту ал-фітр, але його ставки в різних штатах різняться.

Нині інвестиційний режим у Малайзії побудовано так, щоб відповідати потребам індустріальної політики в країні, у якій уряд завжди відіграв активну роль. Визначальною особливістю малайзійського режиму ПІ є те, що його ретельно контролюють, щоб переконатися, що притік ПІ служить на благо внутрішньої економіки й соціальним цілям. Подібний контроль над інвестиційними проектами став можливим завдяки відсутності загального інвестиційного законодавства, яке забезпечує керівництву держави максимальну свободу при адмініструванні інвестиційного режиму.

Загалом Малайзія дійсно достатньо успішна в галузі залучення ПІ, незважаючи на її закриту політику в цій галузі, установлену в результаті політики щодо захисту буміпутра (корінного населення країни) і відсутності основного закону, який надає інвесторам мінімальний захист. Найбільш значними факторами стала гнучка інвестиційна політика, яка адаптувалася до потреб певної галузі або економіки в цілому в певний час. Відмова від політики захисту «буміпутра» в посткризовий період після трьох десятиліть утілення її в життя, лише доводить це твердження. Вибіркові, але всеохоплюючі й індивідуалізовані фіскальні ініціативи служать на користь залучення ПІ. Водночас, в останні роки Малайзія відмовилася від деяких інвестиційних проектів з Китаєм, оскільки вони виявилися неефективними для країни.

4. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ в Об'єднаних Арабських Еміратах.

В ОАЕ діє понад 25 вільних економічних зон. Підприємства, зареєстровані в цих зонах, на 15 років звільнені від податків. Дозволено продовжити цей режим ще на 15 років. Співробітники таких підприємств звільнені від усіх податків на особисті доходи. Іноземним інвесторам у ВЕЗ надано право на 100 % володіння компанією, для них існує спрощене митне оформлення та відсутність обмежень на вкладення капіталу. Досвід ОАЕ, де була побудована динамічна економіка, де вдалося розвинути не лише нафтовий сектор, а й інші галузі, раніше не типові для Близького Сходу, доцільно

переймати й іншим нафтовидобувним країнам, - уважає Ранда Аламї, економіст Оксфордського інституту міжнародних відносин.

Кожен емірат в ОАЕ встановлює свою податкову систему, але в них є багато спільного. В еміратах немає ПДВ, податку на прибуток підприємств (крім підприємств нафтової промисловості та банківських структур), на приріст капіталу, податку на доходи фізичних осіб та низки інших податків. Компанії з великими грошовими оборотами сплачують податок у розмірі 10, 20, 30, 40, 50 % (залежно від прибутку). Нафтові та газові компанії у 2016 р. сплачували податок на прибуток підприємств у розмірі 50–55 % (залежно від емірату).

У готельному бізнесі стягують податок із доходів у розмірі 17 %, а у сфері комерційної нерухомості – за ставкою 10 %. Три податки сплачують за ставкою 5 % (податок на житло, на послуги готелів, на розважальну діяльність).

У країні дозволено також створення офшорів. Зараз відкрити офшорні підприємства можна на території двох еміратів - Дубаю та Рас-Аль-Хайми. Водночас, офшорні компанії не мають права вести свій бізнес на території ОАЕ чи вести його за допомогою засновників місцевих компаній.

Особливий статус в ОАЕ має князівство Дубай, яке спеціалізується на торговій та фінансовій діяльності і є офшором. На початок 1980-х років дубайський уряд створив ультрасучасний фінансовий центр, який має статус ВЕЗ. У 1990-ті роки в ОАЕ виникли інші аналогічні центри, які залучили інвестиції великих інформаційних і комунікаційних компаній. Причому Дубай відкрив свою економіку не лише для великих інвесторів, а й для дрібних, готових працювати в дешевих проектах. «Відкрита економіка й ставки на комерційно успішні, а не грандіозні, але ефективні проекти - це те, що відрізняє ОАЕ (і найперше Дубай) від сусідньої Саудівської Аравії.

Основною перевагою Дубаю в очах інвесторів стала відсутність податків на прибуток, на капітал, на репатріацію капіталу. Правда, «податковий» рай не поширюється на підприємства нафтопереробки й місцеві банківські заклади. Крім того, між ОАЕ та багатьма країнами укладено угоди про уникнення подвійного оподаткування. Часто корпорації реєструють свої підприємства в

ОАЕ для оптимізації оподаткування при проведенні зовнішньоекономічних операцій. Сьогодні Дубай займає лідируючі позиції щодо низки параметрів ділової ефективності. Йому належить перше місце у світі за раціональністю фінансової політики, третє - за гнучкістю урядового курсу.

У 2002 р. уряд цієї країни прийняв Декрет про право іноземців купувати землю й будинки в повну власність, а не на правах довгострокової оренди, за відсутності щорічного податку на нерухомість, на спадщину, на прибуток, із продажу нерухомості та інших обов'язкових зборів, які існують у багатьох інших країнах. До того ж при купівлі нерухомості надається трирічна резидентська віза з можливістю автоматичного продовження. А банки видають іноземним громадянам кредити на купівлю нерухомості. Результат дій уряду має певні наслідки. Зараз у Дубаї живуть майже 100 тис. громадян Європейського Союзу. А щорічне зростання в будівельному секторі до кризи 2008–2009 рр. становив 30 %. При цьому ціни на нерухомість за останні роки перед кризою підвищилися більше ніж удвічі. Це зумовлено двома причинами: по-перше, величезну кількість нерухомості у 2003–2004 рр. скупили спекулянти; по-друге, лише невелика частина будинків була готова до введення в експлуатацію, що створило кризу пропозиції. Водночас у кінці 2009 р. Дубай зіткнувся з величезною фінансовою проблемою - оголошенням фінансової неспроможності фонду «Dubaj World», борги якого сягнули 60 млрд дол. США. Але владі ОАЕ вдалося призупинити цю фінансову кризу за рахунок коштів нафтового фонду країни.

На закінчення теми, можна зробити наступні висновки.

Для стимулювання надходжень іноземного капіталу в КНР із 1979 р. створюються так звані спеціальні економічні зони (СЕЗ) - компактні, замкнуті ареали в приморській смузі. Іноземні й спільні підприємства СЕЗ користуються певними пільгами, зокрема безмитним увозом сировини та продукції, низькими податками на прибуток. У країні існує п'ять великих СЕЗ: Шеньчжень, Чжухай, Шаньтоу, Сяомінь і о. Хайнань. Поруч із СЕЗ і на інших територіях діють різні ступені відкритості: деякі міста (14 портів), зони технікоекономічного розвитку

в приморських містах, приморські райони в дельтах рік Янцзи й Чжуцзян, на півдні провінції Фуцзянь. У КНР створено до 20 тис. спільних підприємств з іноземним капіталом у 30 млрд дол.

Із 2003 р. Корея розвиває ВЕЗ у формі спеціальних економічних зон вільної торгівлі. Було передбачено, що з 2020 р. південнокорейські СЕЗ стануть найбільш привабливими для іноземних інвесторів у світі. СЕЗ країни стають глобальними центрами міжнародного фінансування та розміщення штаб-квартир ТНК.

Малайзія належить до нетипових офшорів, що спеціалізуються на стимулюванні залучення іноземних інвестицій, створивши для цього спеціальну економічну зону на острові Лабуан. Нині в Малайзії існує 16 ініціатив, призначених спеціально для різних індустрій і видів діяльності, які країна хотіла б розвивати й просувати.

В ОАЕ діє понад 25 вільних економічних зон. Підприємства, зареєстровані в цих зонах, на 15 років звільнені від податків. Дозволено продовжити цей режим ще на 15 років. Співробітники таких підприємств звільнені від усіх податків на особисті доходи. Іноземним інвесторам у ВЕЗ надано право на 100 % володіння компанією, для них існує спрощене митне оформлення та відсутність обмежень на вкладення капіталу.

Контрольні запитання.

1. Із якого року почали створюючися так звані спеціальні економічні зони?
2. В чому полягає інвестиційна привабливість ВЕЗ Шеньчжень в КНР?
3. Із якого року Республіка Корея розвиває ВЕЗ у формі спеціальних економічних зон вільної торгівлі?
4. Які особливості залучення іноземних інвестицій існують на острові Лабуан (Малайзія)?
5. Скільки в ОАЕ вільних економічних зон?
6. В чому полягає інвестиційна привабливість князівства Дубай?

Тема 8. Особливості діяльності інвестиційних спеціальних зон в Америці та Африці.

1. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Белізі.
2. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Коста-Ріці.
3. Особливості діяльності інвестиційної ВЕЗ у Панамі.
4. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Джибуті та на Маврикії.

1. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Белізі.

Беліз - це світовий офшорний, фінансовий і бізнес-центр. Офшорні компанії в Белізі широко використовуються для інвестиційної діяльності й міжнародного податкового планування. Тип реєстрованих компаній - міжнародна ділова компанія (IBC - International Business Company).

Беліз розміщений у Центральній Америці на південному сході півострова Юкатан. Чисельність населення країни, за оцінкою на липень 2009 р., складала 308 тис. осіб. Столиця - м. Бельмопан, де проживає близько 10 тис. населення. Найбільше місто й колишня столиця м. Беліз відіграє ключову роль у різних сферах життя країни, насамперед у фінансово-економічній і торговельній. Уряд проводить програму створення вільних економічних зон, зокрема й приватних. Правова система Белізу основана на англійському загальному праві. Економічне законодавство націлене на залучення іноземних інвестицій. Країна - один із центрів офшорного бізнесу, у ній діє закон про компанії міжнародного бізнесу 1990 р. Трудове законодавство закріплює право на об'єднання в профспілки, колективні переговори й страйк, а ці права вільно реалізуються. Закон про міжнародні компанії 1990 р. повністю звільняє від податків офшорні компанії, зареєстровані в Белізі.

Усі офшорні компанії зобов'язані мати зареєстрований офіс і зареєстрованого агента в Белізі. Офшорна компанія в Белізі зобов'язана вести реєстр акціонерів, а також протоколи зборів директорів й акціонерів. У Белізі підтримується високий рівень конфіденційності, дані про реальних акціонерів і директорів компанії недоступні для третіх осіб та розголошуються лише за

рішенням суду. Реєстр утримувачів акцій компанії закритий для громадськості, із ним можуть ознайомитися лише акціонери. Документи, доступні для громадськості, - це статут, засновницький договір і свідоцтво про реєстрацію. При використанні номінальних акціонерів та директорів дійсні власники компанії не можуть бути встановлені.

Основні вимоги до реєстрації офшорної компанії в Белізі:

- 1) мінімальна кількість директорів - один;
- 2) відсутні вимоги до місця проживання/реєстрації директорів;
- 3) дозволено використання юридичних осіб як директорів;
- 4) обов'язкова наявність юридичної адреси та зареєстрованого агента на території країни;
- 5) мінімальна кількість акціонерів – один;
- 6) дозволено використання номінальних акціонерів і директорів;
- 7) немає вимог до розміру статутного капіталу, стандартний статутний капітал компанії становить 50 000 дол. США, сплата статутного капіталу не є обов'язковою;
- 8) дозволено використання акцій на пред'явника й акцій із номінальною вартістю.

Директором та акціонером компанії в Белізі може бути одна й та сама особа. Річні збори учасників компанії можуть проходити в будь-якій країні світу. Немає необхідності проводити аудит, вести бухгалтерський облік і складати річний звіт.

Сучасне законодавство Белізу ґрунтується на Законі «Про міжнародні ділові компанії» в редакції 1990 р. Офшорні компанії (IBC) можуть вести будь-який вид підприємницької діяльності, дозволеної законодавством, у будь-якій країні світу. Надання послуг у таких сферах, як банківська справа, страхування, перестраховання й довірча власність, вимагає відповідної ліцензії. Забороняється укладати угоди з резидентами Белізу, а також володіти нерухомістю на території країни. Для реєстрації IBC потрібно оформити Установчий договір і сплатити державний реєстраційний збір.

Компанії IBC мають такі характеристики[3]:

- можуть емітувати акції на пред'явника, вони повинні зберігатись у місцевого реєстраційного агента в депозитарії, а також акції без номінальної вартості;
  - учасниками компанії можуть бути як фізичні, так і юридичні особи або трастовий фонд;
  - фірма може використовувати інститут номінального сервісу, увівши номінальних акціонерів;
  - у компанії повинен бути щонайменше один директор, яким може бути як фізична, так і юридична особа;
  - мінімальні вимоги до внесеного статутного капіталу відсутні, він може бути задекларованим у будь-якій конвертованій валюті;
  - користування послугами секретарської компанії не є обов'язковим, але при цьому такі послуги можуть бути корисні для забезпечення діяльності компанії;
  - реєстрація щорічно продовжується за допомогою сплати фіксованого збору, кожна офшорна компанія повинна бути зареєстрована за адресою офісу в Белізі, оренда якого входить у вартість продовження дозволу;
  - офшор Белізу забезпечує максимальний захист конфіденційності й мінімальну ймовірність розкриття інформації про реєстрацію компанії;
  - немає необхідності зберігати інформацію про учасників і склад директорів фірми, дані аудиторських висновків, а також бухгалтерські дані;
  - вимоги до проведення щорічних зборів учасників не пред'являються.
- Компанії-резиденти можуть бути переведені в розряд IBC і навпаки. Офшорні компанії, що реєструються в Белізі, звільняються від оподаткування, а отже, відповідно, і від сплати податку на доходи. Також вони не сплачують податок на нерухомість і гербовий збір при переведенні акцій в офшорні компанії нерезидентами. Вони звільнені від фінансового регулювання й мають обмежену відповідальність.

Офшорну компанію в Белізі можна зареєструвати протягом 24 годин, проте, урахувавши час на доставку документів із Белізу, уся процедура займає близько одного тижня.

У стандартний пакет документів офшорної компанії в Белізі входять:

- оригінал Свідоцтва про реєстрацію компанії;
- оригінал Установчого договору та Статуту;
- резолюція про призначення перших директорів;
- копії вищезазначених документів;
- резолюція про випуск акцій;
- сертифікат (и) акцій;
- Реєстр акцій (акціонерів);
- бланки сертифікатів акцій;
- гумова печатка компанії.

2. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Коста-Ріці.

Коста-Ріка ніколи не була офшорною зоною, але вона має низку переваг (насамперед податкових), які заохочують потенційних інвесторів для реєстрації тут своїх компаній, передусім у вільних економічних зонах. Тому багато країн розглядають Коста-Ріку як офшорний центр. У Коста-Ріці створено вісім вільних економічних зон, у яких існують значні податкові знижки, включаючи 100 % звільнення від усіх податків та урядове фінансування навчання працівників.

Коста-Ріка до 60-х років ХХ ст. була дуже бідною країною. Тому уряд країни зробив ставку на залучення іноземних інвестицій, розробивши для них відповідну систему пільг. Насамперед уряд запровадив низку пільг, спрямованих на стимулювання експорту, включаючи створення вільної економічної зони. У результаті експорт промислових товарів різко зріс. Найбільш відомим інвестором країни є фірма «Інтел», яка експортує вироблені на місцевому заводі електронні плати. Щорічно ця сума сягає 2 млрд дол. США.

Коста-Ріка не є офшором у традиційному розумінні слова й тому не розмежовує офшорну та економічну діяльність усередині країни. У державі немає податку на майно, яке передається за заповітом, податку на спадок, на капіталізований прибуток, а також немає валютного контролю. Ніякий дохід, що отримується за межами країни, не обкладається податком, навіть якщо угоду укладено в самій Коста-Ріці. У результаті цього іноземний дохід, що отримується фірмою, повністю звільняється від прибуткового податку та податку на приріст капіталу. Коста-Ріка відкриває рахунки в банках усім бажаним, навіть туристам, які приїхали в країну на короткий термін. Уся процедура займає 20 хв. Після відкриття рахунка ніякого контролю за ним не існує. Тому багато жителів США й Канади мають рахунки в банках Коста-Ріки. Інформація щодо банківських вкладів, банківських і бізнес-операцій не надається податковим та іншим офіційним органам без рішень судів Коста-Ріки. Інформація про реальних власників компаній, що засновані іноземними громадянами, охороняється на державному рівні. Інформація про засновників, власників акцій та про директорів компаній не вноситься в державний реєстр. Банківська й професійна таємниця захищені конституцією Коста-Ріки, а за її порушення передбачено кримінальну відповідальність та матеріальне відшкодування збитків.

3. Особливості діяльності інвестиційної ВЕЗ у Панамі.

У місті Колон у 1948 р. створено найбільшу в Західній півкулі за обсягами торговельних операцій (9-10 млрд дол. США в рік) та другу після Гонконгу міжнародну зону вільної торгівлі, яка обслуговує Панамський канал. Понад 2000 компаній з усього світу мають тут свої представництва. ВЕЗ «Колон» є юридичною особою й має автономний статус. Імпорт, зберігання, доопрацювання, переупакування, реекспорт товарів, що ввозяться в межі ВЕЗ «Колон», не обкладається митом, податками чи будь-якими зборами до бюджету Панамі. Компанії, засновані у вказаній зоні, звільнені від податків на капітал, який вивозиться, та на сплачені дивіденди. Не стягуються тут ні

консульський збір, ні жодні інші мита на ввезені в зону чи вивезені з неї зарубіжними отримувачами вантажів товари. Існує лише інспекційний збір.

Існують спеціальні податкові пільги для компаній, які виконують торгову діяльність у ВЕЗ «Колон». Зокрема, дохід, отриманий у результаті закордонних торгових операцій, обкладається за пільговими ставками в розмірі трохи більше 8,5 % від чистого прибутку, що перевищує 100 000 панамських доларів. Якщо в таких компаніях кількість працівників-панамців перевищує 30 %, то вказаний податок пропорційно зменшується (залежно від їх кількості).

Компанія, яка заснована у ВЕЗ «Колон» після 01.01.1976 р. і яка займається реекспортними операціями, може розраховувати на знижку в 95 % від ставки податку на прибуток протягом перших п'яти років діяльності, якщо 80 % доходу їй приносять зовнішньоторгові операції, штат співробітників становить щонайменше 30 осіб і вона дотримується інвестиційних вимог, закріплених у її Статуті. Дивіденди, що сплачуються з прибутку, отриманого від зовнішньоторгових операцій та цільових продаж, податком не обкладаються. Також податком не обкладаються й роялті, що виплачуються компаніям, заснованим за кордоном. Місцевим урядовим агентам не дозволяється збирати будь-які податки чи мита з товарів, що ввозяться до зони Колон чи вивозяться з неї.

4. Особливості діяльності інвестиційних ВЕЗ у Джибуті та на Маврикії.

4.1. Джибуті.

Республіка Джибуті розміщена на північному сході Африки в районі Африканського Рогу. Кількість населення – 740 тис. осіб, дві третини яких проживає в столиці – у місті Джибуті. Із часу свого заснування столиця Джибуті є головним торговим портом для Ефіопії. Правова система є змішаною, заснованою переважно на французькому громадянському кодексі, ісламському релігійному праві та звичайному праві.

Для іноземного інвестора найбільший бізнес-інтерес у Джибуті представляють вільні економічні зони (ВЕЗ), створені у 2004 р. згідно із

Законом «Про кодекс зони вільної торгівлі». Реєстрація, порядок та вимоги створення офшорних компаній, працюючих у ВЕЗ, регулюються Управлінням СЕЗ за допомогою реєстрації та занесення у відповідний реєстр і видачі необхідних документів. Управління ВЕЗ здійснює всі реєстраційні процедури в режимі «єдиного вікна». Оформлення документів займає близько тижня часу. Усі компанії ВЕЗ користуються захистом від будь-яких форм націоналізації чи обмежень приватної власності.

Основні переваги реєстрації офшорної компанії в Джибуті:

- підприємства ВЕЗ повністю вільні від сплати всіх прямих і непрямих податків, включаючи ПДВ. Звільнення від сплати податків діє протягом 50 років із моменту дати отримання ліцензії;
- джибутійські та іноземні підприємства, включаючи офшорні компанії, можуть створювати у ВЕЗ філіали, відкривати дочірні підприємства;
- офшорні компанії ВЕЗ можуть без обмежень законно переміщувати за кордон капітали, отриманий прибуток та заробітну плату співробітників без сплати зборів і податків;
- офшорна компанія у ВЕЗ може виконувати різноманітну торгівлю, промислову діяльність чи надавати будь-який вид послуг, дозволених законодавством, отримавши перед цим в Управлінні ВЕЗ необхідну ліцензію.

Офшорна компанія у формі акціонерного товариства з обмеженою відповідальністю у ВЕЗ може бути заснована фізичною чи юридичною особою, приватною або державною структурою, іноземною чи джибутійською фірмою. Акціонерне товариство з одним засновником може бути створене фізичною чи юридичною особою, іноземною або джибутійською. Відповідальність перед законом цього акціонера обмежена розміром статутного капіталу офшорної компанії, мінімальний розмір якого - 14 000 дол. США.

Надавши необхідний пакет документів в Управління ВЕЗ, офшорні компанії ВЕЗ можуть оформити в'їзну візу, водійські права, посвідчення особи для іноземного громадянина, звільнення від податків та повернення ПДВ. Офшорні компанії ВЕЗ можуть отримати дозвіл на працевлаштування іноземців,

zareєструвати автомобіль в автоінспекції, оформити картки соціального страхування для джибутійських працівників та членів їхніх сімей, zareєструвати підприємство ВЕЗ в Управлінні соціального захисту. Також можна буде здавати товари на санітарний контроль, отримати дозвіл на в'їзд до порту Джибуті, у міжнародний аеропорт та у ВЕЗ, оформити свідоцтво про справжність товару[5].

Найм робочої сили для офшорної компанії ВЕЗ відбувається в загальному порядку, але загальна кількість джибутійців, зайнятих у компанії, що працює у ВЕЗ, до кінця першого року її діяльності повинно бути не менше 30 %, а до кінця п'ятого року – не менше 70 % від загальної кількості працівників. Сплата прибуткового податку та всіх інших прямих податків не здійснюються стосовно працівників ВЕЗ.

Не використовується у ВЕЗ Законодавство Джибуті про регламентацію цін, якості та інших питань, що стосуються регламентації внутрішнього ринку країни. Товари, що експортуються до ВЕЗ чи вироблені на її території, не обкладаються митами чи податками, якщо вони не завезені у ВЕЗ із території Джибуті.

4.2. Маврикій.

Маврикій – перший міжнародний бізнес-центр в Індійському океані. Він став привабливою юрисдикцією для формування офшорних компаній та трастових фондів, пропонуючи інвесторам надійність і безпеку за рахунок гнучкої системи регулювання. Нещодавно Маврикій визнано кращим серед 25 кращих світових офшорних юрисдикцій.

Всесвітні підприємницькі компанії, отримуючи дохід, як на території Маврикію, так і за його межами (а також компанії, що працюють у вільному порту Маврикію), крім сплати щорічного державного мита в розмірі 1500 дол. США, підлягають оподаткуванню за ставкою 15 %, проте, завдяки податковим пільгам (податковий кредит у розмірі 80 %), ефективна ставка не перевищує 3 %. Водночас, всі інші компанії сплачують на Маврикію податок за ставкою, що дорівнює 25 %.

Недалеко від столиці Маврикію Порт-Луї створено центр офшорної економіки - район Багатель. Він об'єднує ділові центри, готелі, ресторани, дитячі майданчики, кінотеатри, понад 140 роздрібних підприємств торгівлі. Планується будівництво театрів. Тут відмінно організований громадський транспорт. Торгова та ділова зона Багатель служитиме і туристичним ринкам, і 2500 міжнародним підприємствам, які влилися в економіку острова за останні роки.

Офшорна зона передбачає реєстрацію на своїй території двох категорій офшорних компаній. Перша категорія (GBC-1) може вести бізнес на території республіки, виплачує всі податки, передбачені законодавством Маврикію, але за більш низькими ставками. Натомість такі компанії користуються договорами Маврикію з іншими державами в частині, що стосується подвійного оподаткування. Друга категорія компаній (GBC-2) веде свою діяльність за межами Республіки Маврикій, має такі самі права й обов'язки, як у більшості класичних безподаткових офшорних зон. Для створення офшорної компанії потрібен, щонайменше, один акціонер, який може не бути резидентом Маврикію. Максимальна та мінімальна кількість акціонерів не вказується, крім створення акціонерних компаній закритого типу, у яких кількість акціонерів обмежено.

Для того щоб покращити інвестиційний клімат на островах і знизити витрати на ведення бізнесу, потрібне термінове проведення реформ, що усувають бюрократичну тяганину, яка підриває конкурентоспроможність продукції. Серед основних пропозицій з оптимізації оподаткування фігурує усунення збору в 1 % з роботодавців, податку на приріст валового доходу, податку з муніципальних орендарів, зменшення податку на фінансування навчання з 1 до 0,5 %, зменшення прибуткового податку з громадян. Планується також зменшення податків із компаній сфери туристичного сервісу, єдиного податку, на охорону навколишнього середовища. Дещо з цих заходів вже зроблено. У 2012 р. уряд направив послів у низку африканських країн із метою ведення переговорів про уникнення подвійного оподаткування. Крім

того, повинен бути збільшений на 50 осіб штат податкових інспекторів для підвищення ефективності роботи у сфері боротьби зі схемами відмивання грошей. Вирішено також збільшити купівельну спроможність населення, усунувши 15 % податок на парфумерну й косметичну продукцію, збільшуючи безмитний імпорт.

Маврикієм укладено угоди про уникнення подвійного оподаткування з такими державами, як Бельгія, Ботсвана, Великобританія, Угорщина, Німеччина, Зімбабве, Індія, Індонезія, Італія, Китай, Кувейт, Лесото, Лівія, Люксембург, Мадагаскар, Малайзія, Мозамбік, Намібія, Оман, Пакистан, Румунія, Свазіленд, Сейшельські Острови, Сингапур, Таїланд, Франція, Хорватія, Швеція, Південна Африка.

Особливості нового законодавства Маврикію щодо компаній.

Закон передбачає спрощену форму реєстрації та дозволяє компанії бути зареєстрованою за умови подання всього однієї заявки разом із необхідними згодами директорів, секретаря й повідомлення про резервування назви компанії. Надається також можливість працювати лише з одним акціонером. Закон дозволяє одній людині володіти компанією. Закон замінює Меморандум і Статут єдиною конституцією, яка більше не повинна бути нотаріально посвідчена. Приватні компанії не повинні пропонувати акції або облігації для населення, але зможуть подавати лише короткий звіт про стан рахунків з Реєстратором. Закон дозволяє неоплачений статутний капітал у будь-якій валюті, а також викупити всі свої акції.

Нове законодавство передбачає можливість компанії застрахувати її директорів, секретаря або співробітників відповідно до обмежень, передбачених цим законом. Закон не містить жорсткої вимоги до звітності, а компанії повинні вести свої рахунки відповідно до облікової практики та з принципів, які є розумними за обставин і з урахуванням будь-яких вимог, викладених у правилах, зроблених відповідно до закону. Новий закон дозволяє звільняти приватні компанії від аудиту. Нові положення передбачають

продовження функціонування на Маврикії компаній, які зареєстровано в інших місцях.

Законодавство Маврикію уможлиблює реєстрацію підприємств різноманітних організаційно-правових форм, із яких потенційних іноземних інвесторів можуть зацікавити такі, як:

- Private limited company – закрита компанія з обмеженою відповідальністю;
- Public limited company – відкрита компанія з обмеженою відповідальністю;
- Global Business Company – всесвітня підприємницька компанія (офшорна компанія).

Для офшорних компаній Маврикію наявність зареєстрованого офісу є обов'язковою умовою. Для цієї мети може слугувати адреса банку, адвокатської контори, бухгалтерської фірми тощо. Проведення аудиторської перевірки фінансової звітності компанії є обов'язковим лише для GBL 1.

Всесвітні підприємницькі компанії, які не виконують господарську діяльність на території Маврикію, не підлягають оподаткуванню тут, але сплачують щорічне держмити в розмірі 200 дол США. Таким чином, на закінчення даної теми можна сформулювати наступні висновки.

Правова система Белізу основана на англійському загальному праві, а економічне законодавство націлене на залучення іноземних інвестицій. Країна - один із центрів офшорного бізнесу, у ній діє закон про компанії міжнародного бізнесу 1990 р. Трудове законодавство закріплює право на об'єднання в профспілки, колективні переговори й страйк, а ці права вільно реалізуються. Закон про міжнародні компанії 1990 р. повністю звільняє від податків офшорні компанії, зареєстровані в Белізі.

Коста-Ріка не є офшорною зоною, але вона має низку переваг (насамперед податкових), які заохочують потенційних інвесторів для реєстрації тут своїх компаній, передусім у вільних економічних зонах. Тому багато країн розглядають Коста-Ріку як офшорний центр. У Коста-Ріці створено вісім

вільних економічних зон, у яких існують значні податкові знижки, включаючи 100 % звільнення від усіх податків та урядове фінансування навчання працівників.

Панама є привабливою інвестиційною офшорною зоною, оскільки у місті Колон у 1948 р. було створено найбільшу в Західній півкулі за обсягами торговельних операцій та другу після Гонконгу міжнародну зону вільної торгівлі, яка обслуговує Панамський канал. Понад 2000 компаній з усього світу мають тут свої представництва.

Для іноземного інвестора найбільший бізнес-інтерес у невеликій африканській країні Джибуті представляють вільні економічні зони (ВЕЗ), створені у 2004 р. згідно із Законом «Про кодекс зони вільної торгівлі». Реєстрація, порядок та вимоги створення офшорних компаній, працюючих у ВЕЗ, регулюються Управлінням СЕЗ за допомогою реєстрації та занесення у відповідний реєстр і видачі необхідних документів. Управління ВЕЗ здійснює всі реєстраційні процедури в режимі «єдиного вікна». Маврикій – перший міжнародний бізнес-центр в Індійському океані. Він став привабливою юрисдикцією для формування офшорних компаній та трастових фондів, пропонуючи інвесторам надійність і безпеку за рахунок гнучкої системи регулювання.

Контрольні запитання.

1. Які особливості ВЕЗ у Белізі ви можете назвати?
2. Які особливості ВЕЗ у Коста-Ріці ви можете назвати?
3. Які особливості ВЕЗ у Панамі ви можете назвати?
4. Які податкові пільги надаються у зоні вільної торгівлі у місті Колон (Панама)?
5. Які особливості ВЕЗ у Джибуті ви можете назвати?
6. Які особливості ВЕЗ на Маврикійі ви можете назвати?

Рекомендована література

1. Андора: оффшорные налоги и право. URL: <http://www.lowtax.net/lowtax>
2. Берн П. Орлов М. Микола Яновський стає на Заході символом української корупції. *Дзеркало тижня*. 2016. 6 лип. С. 5.
3. Гордійчук О. О. Ефективність оффшорного бізнесу. URL: <http://www.nbuuv.gov.ua>
4. Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей. Державний комітет фінансового моніторингу. URL: <http://www.sdfm.gov.ua>
5. Как новые налоги скажутся на инвестициях в Украину. URL: <http://www.ubr.ua/finances/makro-economics-ukraine>.
6. Капсамун І., Кривцун Д. Чому виник запит на офшори? *День*. 2016. 11 трав. С. 4.
7. Карлін М. І. Світові фінансові центри : навч. посіб. Київ: Кондор, 2015. 424 с.
8. Карлін М. І., Ліповська-Маковецька Н. І. Податкові системи країн Азії : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 232 с.
9. Карлін М. І., Борисюк О.В. Фінансові офшори : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 240 с.
10. Карлін М. І., Івашко О. А. Інвестиційні офшори: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 280 с.
11. Карлін М. І. Причини, проблеми та шляхи регулювання діяльності офшорів у світовій фінансовій системі. Історія народного господарства та економічної думки України: зб. наук. праць. Вип. 50. Київ: ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2017. С. 316-337.
12. Карлін М. І. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Кондор, 2018. 368 с.
13. Карлін М. І. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки держави: навч. посіб. Київ: Кондор, 2020. 416 с.
14. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Кондор, 2021. 364 с.

15. Княжанський В. Офшорна екзотика і деофшорна романтика. *День*. 2016. 11 трав. С. 5.
16. Кораблін С. Офшорне виснаження. *Дзеркало тижня*. 2016. 14 трав. С. 5.
17. Кузнецов Д. Відкриваємо словник з пташками і обираємо назву для офшору. URL: <http://real-economy.com.ua/publication/interview/6161.html>
18. Особливості офшору в Белізі. URL: <http://www.nalogovnet.com/uk/nalogi-/5794-osobiennosti-offshor-na-bielizie.html>
19. Особливості правового статусу офшорних компаній. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua>
20. Особливості створення і діяльності офшорних компаній. URL: <http://radnuk.info/pidrvchnuku/privat/4411>
21. Острови скарбів для олігархів. URL: <http://www.epravda.com.Ua/publications/2012/06/6/324644/view>
22. Офшор в Белизе. URL: <http://www.offshorelaw.ru/register/belize/>
23. Офшорні компанії в сучасній діловій практиці (на прикладі Кіпру та Белізу). URL: <http://www.iustinian.com.ua/article.php?id=2084>
24. Офшори: офшорні зони та відкриття офшорних компаній. URL: <http://narbank.kiev.ua>
25. Оффшоры – рост вашего бизнеса. URL: <http://ofsh.ru>
26. Gilmore W. C. Brudne pieniadze. Metode przeciwdzialania praniu pieniedzy. Warszawa, 1999.
27. Umova Modelova OECD. Warszawa, 1996.
28. Therman T. International Efforts to Combat Money Laundering: The Role of the Financial Action Task Force. Money Laundering, H. L. Mac Queen (red). Edinburg, 1993.
29. Finance business servise. Регистрация оффшорных компаний, открытие счетов в иностранных банках. URL: <http://www.fbs-offshore.com>
29. Offshore Companies House – услуги по оффшорам. URL: <http://www.offshore-companies.co.uk>
30. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

31. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL:
<http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.

Навчальне видання

Карлін Микола Іванович

Поведінкові фінанси

Конспект лекцій